

JEDZIEMY DO WÓD W...

Biuletyn informacyjny nr 1/2014
Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP

ISSN 1427-0900

JEDZIEMY DO WÓD W...

**Stowarzyszenie
Gmin
Uzdrowskich RP**

Biuletyn informacyjny nr 1/2014

Rada Naukowa biuletynu informacyjnego „Jedziemy do wód w ...”:

1. **prof. dr hab. Andrzej Rapacz** – Katedra Marketingu i Zarządzania Gospodarką Turystyczną, UE we Wrocławiu,
2. **prof. dr hab. inż. arch. Elżbieta Węclawowicz-Bilska** – Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej,
3. **prof. dr hab. Marek Zdebel** – Katedra Prawa Finansowego Uniwersytetu Śląskiego,
4. **prof. dr hab. Janusz Szopa** – Katedra Rekreacji AWF Katowice,
5. **dr Tadeusz Burzyński** – Wydział Turystyki i Promocji Zdrowia GWSH Katowice, Instytut Turystyki w Krakowie,
6. **dr Diana Dryglas** – Katedra Geologii Ogólnej i Geoturystyki, AGH Kraków,
7. **dr Andrzej Hadzik** – Katedra Turystyki AWF Katowice.

Recenzenci biuletynu informacyjnego „Jedziemy do wód w ...”:

1. **dr hab. n. med. prof. nadzw. Włodzisław Kuliński** – Wydział Nauk o Zdrowiu UJK w Kielcach, Zakład Medycyny Fizykalnej UM w Łodzi,
2. **prof. dr hab. Bogusław Sawicki** – Katedra Turystyki i Rekreacji, UP w Lublinie,
3. **dr hab. inż. Marek Doktor** – Katedra Geologii Ogólnej i Geoturystyki AGH, Kraków.

Redakcja biuletynu informacyjnego „Jedziemy do wód w ...”:

1. Redaktor naczelny – **prof. dr hab. Bogusław Sawicki**
2. Redaktor językowy – **mgr Wojciech Fułek**
3. Redaktor tematyczny – **dr Jan Golba**
4. Sekretarz redakcji – **Iwona Drozd**

Biuletyn wydany przez:

Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP
33-380 Krynica-Zdrój, ul. Czarny Potok 27/24
tel. 18 477 74 50, fax 18 477 74 51
ISSN 1427-0900

www.sgurp.pl
e-mail: biuro@sgurp.pl

Fotografie:
Archiwum SGU RP
Fotografia na okładce: Pijalnia Słotwinka w Krynicy Zdroju

Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC
33-300 Nowy Sącz, ul. Lwowska 143
tel./fax 018 547 45 45, tel. 018 441 02 88
e-mail: biuro@novasandec.pl
www.novasandec.pl

Spis treści

Od Redakcji.....	5
------------------	---

Z ŻYCIA SGU RP

Posiedzenie Zarządu SGU RP w Uniejowie (I.Drozd)	7
Wspólna działalność SGU RP i Zespołów wspierających rozwój uzdrowisk. (I.Drozd)	11
Konferencja „Klimatyczne uzdrowiska – nowe trendy i technologie” (I.Drozd)	17
Propozycje zmian do projektu ustawy o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (J.Golba)	21

PREZENTACJA GMIN CZŁONKOWSKICH SGU RP

Łeba	29
Kraków (uzdrowisko Swoszowice)	33

PROMOCJA

Konsorcjum „Zdrowie i Uroda” (I.Drozd)	37
--	----

UZDROWISKA PO LIFTINGU

Konstancin-Jeziorna	41
Uście Gorlickie	45

REFERATY

Wybrane prawne i organizacyjne aspekty rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce od XIX w. do współczesności. (mgr Łukasz Matoga, mgr Aneta Pawłowska, mgr Elżbieta Stach)	49
---	----

Od redakcji

Serdecznie witamy wszystkich Czytelników Biuletynu Informacyjnego Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP „Jedziemy do wód w...”.

Z prawdziwą radością informujemy, że Biuletyn Informacyjny „Jedziemy do wód w...” zamieszczony został w **wykazie czasopism naukowych** Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dnia 17 grudnia 2013 roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ogłosiło w formie komunikatu wykaz czasopism naukowych wraz z liczbą punktów przyznawanych za publikacje w tych czasopismach.

Do Redakcji zgłaszają się nowi naukowcy, którzy chcą się dzielić z nami swoimi przemyśleniami i informacjami dotyczącymi szeroko pojętej tematyki uzdrowiskowej. Niezwykle cenną informacją dla naukowców (przyszłych doktorantów i profesorów) jest fakt, iż artykuły zamieszczane w naszym czasopiśmie naukowym są recenzowane przez dwóch niezależnych recenzentów. Publikacja artykułu w „Jedziemy do wód w...” skutkuje uzyskaniem 2 punktów przyznawanych dla autora.

Zapraszamy do lektury artykułu „Wybrane prawne i organizacyjne

aspekty rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce od XIX w. do współczesności” autorstwa mgr Łukasza Matogi, mgr Anety Pawłowskiej oraz mgr Elżbiety Stach z Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Niniejszy biuletyn rozpoczynamy od krótkiej notatki z posiedzenia Zarządu SGU RP, które odbyło się w styczniu w Uniejowie.

Za nami pierwsze spotkania Zarządu SGU RP oraz przedstawicieli **Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrowisk**. Przypominamy zakres prac i osiągnięcia powołanego 10 lat wcześniej przez Prezesa Rady Ministrów **Międzyresortowego Zespołu do spraw Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej Uzdrowisk**.

Niezmiernie ważnym tematem ostatnich miesięcy jest kwestia opracowania **propozycji projektu zmian w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych**. Zarząd SGU RP na bieżąco uczestniczy w pracach związanych z przygotowaniem projektu. Na łamach biuletynu zamieszczamy projekt wypracowany do lutego

2014 roku. Sprawą oczywistą jest, że jest to projekt który będzie podlegał dalszym zmianom, a ostateczne brzmienie zostanie mu nadane po przeprowadzeniu konsultacji na kolejnym posiedzeniu wspólnym Zespołu, przedstawicieli Zarządu SGU RP oraz Ministerstwa Zdrowia.

Ukonstytuowanie się **Konsorcjum „Zdrowie i Uroda”** umożliwiło realizację nowych działań w zakresie promocji i prezentacji

gmin uzdrowiskowych w kraju i za granicą. Przykład konsorcjum pokazuje, że wspólne działania przedstawicieli branży turystyczno-uzdrowiskowej przynoszą wymierne korzyści.

Tradycyjnie na łamach czasopisma prezentujemy kolejne gminy członkowskie należące do Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP.

Zapraszamy do lektury czasopisma „*Jedziemy do wód w...*”

Iwona Drozd
Kierownik Biura SGU RP

Z ŻYCIA SGU RP

Posiedzenie Zarządu SGU RP w Uniejowie

W dniu 11 stycznia 2014 roku w Hotelu „Lawendowe Termy” w Uniejowie odbyło się posiedzenie Zarządu Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP. W spotkaniu udział wzięli:

Jan Golba – Prezes Zarządu (burmistrz Muszyny)

Wojciech Fułek – Wiceprezes Zarządu (przedstawiciel Sopotu)

Leszek Dzierżewicz – Wiceprezes Zarządu (burmistrz Ciechocinka)

Mirosława Boduch – Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej (sekretarz Powiatu Kłodzkiego) oraz

Józef Kaczmarek – Burmistrz Uniejowa

Oprócz spraw związanych z bieżącym funkcjonowaniem SGU RP, podjęciem uchwał oraz podsumowaniem działalności stowarzyszenia za rok ubiegły przedstawiciele Zarządu dyskutowali m.in. nad:

1. propozycjami gmin uzdrowiskowych dotyczącymi zmian w ustawie uzdrowiskowej o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach

- uzdrowiskowych,
2. przebiegiem dotychczasowej współpracy z Europejskim Związkiem Uzdrowisk,
3. możliwością zorganizowania konkursu Eko-Spa dla gmin członkowskich SGU RP we współpracy z Towarzystwem Ubezpieczeń Ergo Hestia.

Niezwykle ważnym punktem zebrania było podjęcie rozmów na temat wprowadzenia zmian do obowiązującej ustawy uzdrowiskowej o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych. Koncepcja zmian do ustawy uzdrowiskowej została

Uczestnicy posiedzenia Zarządu

wypracowana w oparciu o przeprowadzone z gminami uzdrowiskowymi konsultacje. Najważniejszą kwestią podnoszoną przez gminy jest wprowadzenie zmian dot. definicji „zakładu przemysłowego”. Prezes Zarządu Jan Golba proponuje wykreślenie pojęcia zakład przemysłowy z ustawy. Każdorazowo próba zdefiniowania przez ustawodawcę definicji „zakładu przemysłowego” będzie obciążona błędem.

Dyskutowano również nad rygoryzmem publiczno-prawnym polskich uzdrowisk, który nie znajduje swojego odpowiednika w żadnym z uzdrowisk europejskich. Nadmierna restrykcyjność prawna w stosunku do uzdrowisk polskich powoduje osłabienie ich konkurencyjności na rynku zagranicznym. Kolejną sprawą jest kwestia parkingów, których jest zdecydowanie za mało w uzdrowiskach na obecne czasy. Zarząd SGU RP omówił również kwestie spraw handlowych tj. zakazu lokalizacji w strefie uzdrowiskowej „B” obiektów handlowych powyżej 400 m².

Niezwykle ważnym problemem zgłaszanym przez gminy uzdrowiskowe jest brak definicji pojęcia „cięż pielęgnacyjnych”. W wielu przypadkach brak definicji wyjaśniającej pojęcie „cięż pielęgnacyjnych” prowadzi do konfliktów pomiędzy gminami uzdrowiskowymi, a potencjalnymi inwestorami, któ-

rzy nie uzyskują zgody na jakąkolwiek ingerencję w drzewostan.

Zakres proponowanych zmian do ustawy dotyczy również budowy stacji telefonii komórkowej, budowy zapór piętrzących wodę na rzekach oraz małych elektrowni wodnych; wyrębu drzew w strefie uzdrowiskowej „C”; prowadzenia działań mających negatywny wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego układ urbanistyczny lub właściwości lecznicze klimatu.

Kolejnym punktem obrad było omówienie dotychczasowej współpracy z Europejskim Związkiem Uzdrowisk z Brukseli. W związku z zaplanowaną na rok 2015 organizacją kongresu ESPA w Sopocie – zaproponowano, aby na coroczny Kongres Europejskiego Związku Uzdrowisk w Danii pojechał Wojciech Fułek oraz Jan Golba.

Wojciech Fułek (wiceprezes Zarządu) przedstawił temat dotyczący możliwości przeprowadzenia dla gmin członkowskich SGU RP konkursu Eko-Spa. Inicjator nagrody przekazał, że Towarzystwo Ubezpieczeń Ergo Hestia jest zainteresowane ufundowaniem nagrody dla najbardziej proekologicznej gminy uzdrowiskowej w kraju. Coroczna nagroda przyznawana byłaby za proekologiczne przedsięwzięcie mające bezpośredni, jak i pośredni wpływ na ochronę środowiska naturalnego w gminach uzdrowiskowych. SGU RP byłoby

Uniejów zimą

organizatorem w sensie patronatu merytorycznego i organizacyjnego, natomiast fundatorem nagrody TU Ergo Hestia. Zarząd z entuzjazmem przyjął propozycję organizacji konkursu, który z jednej strony przyczyni się do wyróżnienia gmin podejmujących działania proekologiczne, a z drugiej strony umożliwi podejmowanie kolejnych działań finansowanych przez fundatora nagrody.

Obecny na posiedzeniu Zarządu Józef Kaczmarek – burmistrz Uniejowa zadeklarował wolę wstąpienia Gminy Uniejów do Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP.

Spotkanie przedstawicieli Zarządu SGU RP było doskonałą okazją do zwiedzenia najmłodszego pol-

skiego uzdrowiska. Uniejów jest pierwszym w Polsce Uzdrawiskiem Termalnym. Dzięki gorącym solankom leczniczym powstały Termy Uniejowa. Kompleks termalny znajduje się u podnóża XIV-wiecznego zamku, będącego dawną własnością arcybiskupów gnieźnieńskich. Obecnie Zamek wykorzystywany jest w celach turystycznych. Mieści się w nim restauracja oraz hotel. Z tarasu widokowego na wieży zamkowej można podziwiać panoramę miasta i okolic.

Będąc w Uniejowie warto odwiedzić uniejowski rynek i znajdująca się w jego sąsiedztwie zabytkową XIV-wieczną Kolegiatę Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Kolejną atrakcją Uniejowa jest

XIX-wieczny późno klasycystyczny dworek szlachecki. Dworek był mieszkaniem zarządcy dóbr należących do hrabiego Aleksandra Tolla. Obecnie w budynku mieści się Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, a także Szkoła Muzyczna I Stopnia.

Wiele niecodziennych atrakcji przygotowano dla gości Kasztelu rycerskiego położonego w pobliżu term uniejowskich. Pokazy walk rycerskich, degustacje miodów pitnych czy kąpiele w łaźniach Kasztelańskich pozostają na długo w pamięci. Jedną z największych

atrakcji Kasztelu są Łaźnie Kasztelańskie – prawdziwe średniowieczne SPA z replikami średniowiecznych dębowych balii do kąpieleli.

Członkowie Zarządu byli pod wrażeniem krajobrazu, przyrody, urzeczeni miejscową gościnnością oraz zaskoczeni tak wieloma, pozytywnymi zmianami zachodzącymi na terenie Miasta. Uznali Uniejów za doskonałe miejsce przyszłego, docelowego wypoczynku.

Więcej informacji na temat Uniejowa na stronie: **www.uniejow.pl**

Iwona Drozd

Zagroda w Uniejowie

Z ŻYCIA SGU RP

Wspólna działalność SGU RP i Zespołów wspierających rozwój uzdrowisk

Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP jest ogólnopolską organizacją skupiającą gminy o podobnym charakterze i profilu działania, które posiadają na swoim terenie uzdrowiska lub obszary ochrony uzdrowiskowej, albo też pretendują do uzyskania statusu uzdrowiska. W chwili obecnej do Stowarzyszenia należą prawie wszystkie gminy mające na swoim terenie uzdrowiska, czyli 37 gmin uzdrowiskowych. Kilka kolejnych gmin tzw. pretendujących do uzyskania statusu uzdrowiska jest zainteresowanych przystąpieniem do SGU RP.

Stowarzyszenie w Statucie organizacji ma przypisane wiele zadań związanych z reprezentowaniem interesów gmin uzdrowiskowych zarówno na szczeblu ogólnopolskim jak i międzynarodowym. Jednak najważniejszymi są: reprezentowanie, obrona i popieranie wspólnych interesów swoich członków wobec Sejmu, Senatu, władz państwowych, administracji

rządowej i samorządowej, organów i instytucji europejskich oraz osób prawnych i fizycznych; wszechstronny rozwój polskich uzdrowisk oraz miejscowości o walorach uzdrowiskowych; wspieranie rozwoju działalności uzdrowiskowej, turystycznej i rekreacyjno-sportowej w gminach należących do Stowarzyszenia oraz wiele innych wpływających na rozwój gmin uzdrowiskowych.

Z inicjatywy SGU RP i dzięki przychylności i zaangażowaniu osób wspierających rozwój polskich gmin uzdrowiskowych w okresie działalności Stowarzyszenia powstały dwa zespoły odgrywające znaczącą rolę w rozwoju uzdrowisk i gmin uzdrowiskowych.

Pierwszym zespołem powołanym z inicjatywy SGU RP oraz MGPiPS przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 2 lipca 2003r. był **Międzyresortowy Zespół do spraw Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej Uzdrowisk**. Celem zespołu było przygotowanie zintegrowanego

*Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. uzdrowisk dnia 05 lutego 2014 roku
fot. Krzysztof Białoskórski*

programu rozwoju uzdrowisk, ze szczególnym uwzględnieniem usług turystycznych. Zespół tworzyli przedstawiciele ministerstw właściwych do spraw: turystyki, skarbu państwa, zdrowia, finansów publicznych, środowiska, transportu i rozwoju wsi. Prace Międzyresortowego Zespołu ds. Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej Uzdrowisk realizowane były w trakcie posiedzeń plenarnych oraz w pięciu podzespołach roboczych, zajmujących się poszczególnymi zadaniami. W posiedzeniach plenarnych Zespołu brali udział także przedstawiciele instytucji rządowych i organizacji pozarządowych, związanych z branżą turystyczną i uzdrowiskową. Przedstawicielem SGU RP w pracach zespołu był Jan Golba – Prezes Zarządu. W wy-

niku prac Zespołu opracowano **„Zintegrowany Program Rozwoju Uzdrowisk ze szczególnym uwzględnieniem usług turystycznych”**. W programie określone zostały najważniejsze działania niezbędne dla wsparcia uzdrowisk i gmin, na terenie których znajdują się uzdrowiska. To dzięki działaniom tego zespołu powstała ustawa uzdrowiskowa w której zawarto postulaty gmin w zakresie opłaty uzdrowiskowej i dotacji uzdrowiskowej. To także dzięki pracom tego Zespołu w branżowych dokumentach rządowych oraz władz regionalnych znalazły się zapisy dotyczące inwestycji preferujące gminy uzdrowiskowe w uzyskaniu środków na ten cel. To wreszcie dzięki pracom zapoczątkowanym przez ten Zespół zainwestowano

Spotkanie Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrawisk z Zarządem SGU RP i władzami gmin uzdrawiskowych

w uzdrawiskach na przestrzeni lat 2006-2013 aż 1,3 mld zł na inwestycje infrastrukturalne i podniesienie standardu obiektów uzdrawiskowych i para-uzdrawiskowych.

Kolejnym Zespołem odgrywającym znaczącą rolę w rozwoju gmin uzdrawiskowych i uzdrawisk jest powołany /również z inicjatywy SGU RP/ dnia 26 lipca 2013 roku **Parlamentarny Zespół ds. Uzdrawisk**. Głównym celem Zespołu jest wspieranie rozwoju uzdrawisk, gmin uzdrawiskowych i lecznictwa uzdrawiskowego.

Zespół tworzy 17 posłów i senatorów Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiących niepolityczną grupę, zainteresowaną problematyką uzdrawisk i gmin uzdrawiskowych. Przewodniczącą Zespołu została Zofia Czernow – Poseł na Sejm RP /KPPO/, pełniąc jednocześnie funk-

cję Członka Zarządu SGU RP. Wiceprzewodniczącymi Zespołu zostali: Jakub Szulc – Poseł na Sejm RP /KP PO/ oraz Genowefa Tokarska – Poseł na Sejm /KP PSL/. Sekretarzem Zespołu została Agnieszka Kołacz-Leszczyńska – Poseł na Sejm /KP PO/.

Dnia 9 października 2013 roku w Warszawie odbyło się pierwsze posiedzenie Zespołu. Przedstawiciele Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrawisk spotkali się z Zarząd SGU RP oraz z przedstawicielami władz samorządowych gmin uzdrawiskowych.

Stronę samorządową reprezentowali: Jan Golba – Prezes Zarządu SGU RP, Leszek Dzierżewicz – V-ce Prezes Zarządu SGU RP, Wojciech Fułek – V-ce Prezes Zarządu SGU RP, Janusz Gromek – Członek Zarządu SGU RP, Bronisław Karpiński

– Burmistrz Kamienia Pomorskiego, Jacek Karnowski – Prezydent Sopotu, Kazimierz Kożuchowski – Burmistrz Augustowa, Marcin Zawiało – Prezydent Jeleniej Góry, Gabriela Placha – Wójt Goczałkowic Zdroju.

Jan Golba – Prezes Zarządu SGU RP w formie prezentacji multimedialnej przedstawił aktualne informacje na temat oferty i kondycji polskich uzdrowisk. Głównym tematem spotkania było omówienie obecnej sytuacji uzdrowisk, problemów związanych z funkcjonowaniem uzdrowisk i przyszłością polskich uzdrowisk. Parlamentarny Zespół ds. Uzdrowisk szczegółowo zapoznał się z bieżącymi problemami funkcjonowania gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk oraz kwestiami dotyczącymi możliwości pozbawienia statusu uzdrowiska, aż 10-ciu polskich uzdrowisk. Obecni na spotkaniu prezydenci, burmistrzowie i wójtowie gmin uzdrowiskowych podnosili, że nagłośnie przez Ministra Zdrowia działania w tym zakresie znacząco osłabiły pozytywny dotąd wizerunek uzdrowisk. Włodarze gmin zwracali uwagę na liczne przypadki wycofywania się z uzdrowisk inwestorów, którzy zamierzali ulokować w gminach uzdrowiskowych swoje przedsięwzięcia, ze względu na niejasną sytuację dotyczącą statusu inkryminowanych uzdrowisk. W ocenie uczestników spotkania działanie to było wyjątkowo nie-

fortunne, i nie mające żadnego oparcia w obowiązujących przepisach prawnych.

Ponadto uczestnicy spotkania dyskutowali na temat niespójnego prawa, niejasnych przepisów, niezrozumiałych definicji i wyjątkowo rygorystycznych regulacji prawnych ograniczających możliwość działania gmin uzdrowiskowych, które w konsekwencji hamują rozwój uzdrowisk.

Dnia 29 października 2013 roku w Ministerstwie Zdrowia odbyło się spotkanie Ministra Sławomira Neumana z przedstawicielami gmin uzdrowiskowych, Zarządu SGU RP oraz reprezentacji Posłów na Sejm RP wchodzących w skład Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrowisk. Uczestnicy spotkania wspólnie ustalili, że Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP wraz z Parlamentarnym Zespołem ds. Uzdrowisk przygotuje propozycje zmian do obowiązującej ustawy uzdrowskowej i przedstawi je Ministerstwu Zdrowia. Następnie Ministerstwo Zdrowia rozpocznie proces konsultacji i przystąpi do prac związanych z wprowadzeniem koniecznych zmian do ustawy.

SGU RP przeprowadziło wśród gmin uzdrowiskowych konsultacje propozycji zmian do „Ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach, obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych”.

Drugie posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrawisk w sprawie zmian w ustawie uzdrawiskowej odbyło się w Sejmie RP dnia 05 lutego 2014r. Spotkanie zostało w całości poświęcone omówieniu propozycji zmian w obowiązującej ustawie o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych.

W spotkaniu, jako zaproszeni goście uczestniczyli: dr Jan Golba – Prezes Zarządu SGU RP, przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia (Bata Rorant – Zastępca Dyrektora Departamentu Organizacji Ochrony Zdrowia oraz Włodzimierz Śliwiński – Naczelnik Wydziału ds. Uzdrawisk), przedstawiciele Samorządów (Piotr Kiełkowski – Zastępca Burmistrza Gminy Konstancin, Angelika Gola – Kierownik Biura Projektu Uzdrawiska Skierniewice, Alicja Cyrańska – Radna Miasta Skierniewice, Krzysztof Mańkowski – Prezes Zarządu Uzdrawiska Szczawnica).

Dr Jan Golba – przedstawił wypracowany przez władarzy gmin uzdrawiskowych zakres zmian do projektu ustawy o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych. Projekt dotyczył w szczególności: definicji zakładu przemysłowego, budowy parkingów i miejsc postojowych, budo-

wy obiektów handlowych, budowy stacji telefonii komórkowej, budowy zapór piętrzących wodę na rzekach, wyrębu drzew w strefie uzdrawiskowej „C” oraz innych zmian. Zaproponowane zmiany w niewielkim stopniu ingerują w treść ustawy uzdrawiskowej, a są niezwykle istotne z punktu widzenia gmin uzdrawiskowych oraz ich mieszkańców. Likwidują one przede wszystkim istniejące absurdy i nadmierną oraz niczym nieuzasadnioną opresyjność istniejących przepisów. Równocześnie w niczym nie wpływają na dyskomfort leczenia uzdrawiskowego i funkcjonowanie uzdrawisk.

Obecnie trwają prace nad wypracowaniem przez uczestników posiedzeń i członków Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrawisk jednolitego stanowiska w sprawie zmian w ustawie o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych. Członkowie zespołu oczekują przede wszystkim na propozycje zmian do ustawy przygotowywane przez Ministerstwo Zdrowia, które pozwolą na przygotowanie spójnego projektu ustawy. Przewiduje się, że projekt zmian w ustawie będzie przedmiotem obrad Sejmu w m-cu października br.

Iwona Drozd

Z ŻYCIA SGU RP

Konferencja „Klimatyczne uzdrowiska - nowe trendy i technologie”

Dnia 20 marca 2014 roku w Hotelu Europejskim w Krakowie odbyła się konferencja **„Klimatyczne uzdrowiska – nowe trendy i technologie”**. Konferencja zorganizowana została w ramach projektu **„Klimatyczne uzdrowiska”**.

Dr Jan Golba w prezentacji na temat „OZE w gminach uzdrowiskowych” przedstawił praktyki i rozwiązania proekologiczne stosowane obecnie w gminach uzdrowiskowych oraz w firmach i przedsiębiorstwach działających na ich terenie.

Dyskusje prowadzone przez uczestników podczas konferencji pokazały jednoznacznie, że zarówno gminy uzdrowiskowe jak i poszczególni przedsiębiorcy powinni w przyszłości ukierunkować swoją działalność na aspekty proekologiczne, ponieważ przynoszą one wymierne korzyści. Poprawia się stan środowiska naturalnego, obniża się emisja CO₂, zyskuje się niższe koszty eksploatacji. Dodatkowo podjęte działania proekolo-

giczne przekładają się na promocję regionu poprzez ekologię.

Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP od wielu lat współpracuje z Instytutem Turystyki Sp. z o.o. w Krakowie w zakresie opracowania i realizacji projektów szkoleniowo-doradczych, przygotowania opracowań naukowo-badawczych i wielu innych działań związanych z rozwojem turystyki i uzdrowisk.

W roku 2014 SGU RP objęło honorowy patronat nad dwoma projektami szkoleniowo-doradczymi realizowanymi przez Instytut Turystyki Sp. z o.o. w Krakowie.

Pierwszy **ogólnopolski** projekt **„Klimatyczne uzdrowiska”** ukierunkowany został na stworzenie spójnej strategii ekologicznego rozwoju przedsiębiorstw, wprowadzenie środowiskowych aspektów zarządzania w firmach oraz wypracowanie planów wdrażania konkretnych rozwiązań. Projekt adresowany jest do właścicieli firm mikro, małych, i średnich przedsię-

biorstw położonych na obszarze gmin uzdrowiskowych.

W projekcie ujęte zostały takie działania jak: kompleksowa analiza potrzeb ekologicznych firmy oraz indywidualne spotkania doradcze, które pozwolą potwierdzić obszary wymagające przeprowadzenia działań proekologicznych. W oparciu o wyniki analiz oraz wnioski z doradztwa eksperci doprecyzują szczegółową tematykę szkoleń.

Dla szkoleń przewidziano kilka modułów:

MODUŁ I – Identyfikacja problemów środowiskowych w obszarach uzdrowiskowych

MODUŁ II – Środowisko w przed-

siębiorstwie i na zewnątrz

MODUŁ III – Strategia zarządzania ekologicznego w firmie

MODUŁ IV – Ekoinnowacyjne rozwiązania ekologiczne w praktyce

Wszystkie zajęcia prowadzone będą w formie aktywizującej uczestników, przewidziano pracę w grupach w oparciu o studium przypadku, połączoną z dyskusją i wymianą doświadczeń.

Dodatkowo zaplanowano warsztaty wdrożeniowe z zakresu optymalnych rozwiązań proekologicznych dotyczących energii, ogrzewania, wody, odpadów oraz źródeł finansowania ww. rozwiązań, a także warsztaty z zakresu możliwości

współpracy firm działających na terenach uzdrowiskowych.

Drugi projekt **„Czas na ekologiczny hotel”** przeznaczony jest dla przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe w **województwach Małopolskim i Śląskim** oraz kadry menedżerskiej tych obiektów.

Głównym celem projektu jest wzrost kompetencji przedsiębiorców prowadzących obiekty noclegowe oraz ich kadry menedżerskiej poprzez udział w spotkaniach doradczych, szkoleniach i warsztatach z zakresu kluczowych obszarów dla zrównoważonego rozwoju firm – **Zarządzania Środowisko-**

wego, Marketingu Ekologicznego, Rozwiązań Proekologicznych, Audytu Ekologicznego i Audytu Energetycznego.

Każde z przedsiębiorstw biorących udział w projekcie skorzysta z kompleksowej analizy potrzeb szkoleniowych, w tym analizy problemów i wyzwań środowiskowych oraz oceny kompetencji personelu w zakresie ekologicznych aspektów działania danej instytucji. Przewidziane jest również indywidualne doradztwo dla beneficjentów, spotkania z ekspertami, na których potwierdzone zostaną obszary wymagające wsparcia.

Dodatkowym atutem jest moż-

liwość udziału w **warsztatach z zakresu sporządzania Programów Wdrażania Działań Proekologicznych**. Uczestnicy projektu przy wsparciu ekspertów ds. eko-

logii, doradców finansowych oraz specjalistów z zakresu tworzenia strategii rozwoju firm, wypracują dokumenty do wykorzystania w ich przedsiębiorstwach.

Iwona Drozd

Z ŻYCIA SGU RP

Propozycje zmian do projektu ustawy o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (luty 2014 rok)

Zarząd Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP zwrócił się do Parlamentarnego Zespołu ds. Uzdrawisk o podjęcie inicjatywy ustawodawczej, celem wyeliminowania niekorzystnych przepisów w obowiązującej ustawie o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych. Proponowany zakres zmian dotyczy:

1. definicji zakładu przemysłowego,
2. budowy parkingów i miejsc postojowych,
3. budowy obiektów handlowych,
4. budowy stacji telefonii komórkowej,
5. budowy zapór piętrzących wodę,
6. wyrębu drzew w strefie uzdrawiskowej „C”,
7. innych zmian.

Zdaniem Zarządu SGU RP zaproponowane zmiany w niewielkim stopniu ingerują w treść ustawy uzdrawiskowej, a są niezwykle istotne z punktu widzenia funkcjonowania gmin uzdrawiskowych oraz ich mieszkańców. Likwidują one przede wszystkim istniejące absurdy i nadmierną oraz niczym nieuzasadnioną opresyjność istniejących przepisów. Równocześnie w niczym nie wpływają na dyskomfort leczenia uzdrawiskowego i prawidłowe funkcjonowanie uzdrawisk.

Oczywiście zmiany w ustawie powinny iść dużo dalej, szczególnie w kierunku doprecyzowania warunków (o których mowa w art. 34 ustawy uzdrawiskowej) na jakich mają być tworzone i na jakich mają funkcjonować uzdrawiska, ale wnioskodawcy zdają sobie sprawę ze złożoności tego zagad-

nienia i potrzeby dodatkowych analiz w tym zakresie.

Ad. 1.

1. Proponuje się skreślić art. 2 pkt. 13 ustawy, w którym zawarta jest definicja zakładu przemysłowego.

Uzasadnienie: Przepis art.2 pkt. 13 brzmi następująco: „*zakład przemysłowy – zespół budynków i urządzeń wraz z terenem, na którym prowadzi się działalność wytwórczą polegającą na przekształceniu mechanicznym, fizycznym lub chemicznym materiału, substancji lub ich części składowych w nowy produkt*”.

Tak przyjęta definicja „zakładu przemysłowego” powoduje, że w wielu gminach wstrzymany został proces wydawania pozwoleń budowlanych na lokalizację przedsięwzięć inwestycyjnych typu: piekarnie, ciastkarnie, lodziarnie, wytwórnie garmażeryjne, rozlewnie wód, itd. Również w planach zagospodarowania przestrzennego gmin nie ujmuje się terenów przeznaczonych pod zakłady tego typu, bowiem w procesie legalizacji takich uchwał Wojewodowie uznają takie inwestycje za sprzeczne z ustawą uzdrowską.

Stan ten powoduje wiele konfliktów pomiędzy potencjalnymi inwestorami, a gminami uzdrowskimi, które są bezradne wobec tak skonstruowanej treści przepisu

art. 2 pkt. 13.

Zdaniem władarzy gmin uzdrowskich i specjalistów zajmujących się tą problematyką przepis art. 2 pkt. 13 jest zbędny, wobec treści innego przepisu ustawy uzdrowskiej tj. art. 38a ust. 1 pkt 1 „i” który mówi, że w strefie „A” zabrania się budowy „*obiektów budowlanych mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnie, garbarnie, z wyjątkiem obiektów budowlanych służących poprawie stanu sanitarnego uzdrowiska, w szczególności takich jak: sieć wodno-kanalizacyjna, sieć gazowa, kotłownie gazowe, wiercenia wykonywane w celu wykonywania ujęć wód leczniczych*”.

Te przepisy (także zdaniem adwokatów i radców prawnych gmin uzdrowskich) są wystarczające do zapewnienia maksymalnej ochrony naturalnych surowców leczniczych i walorów uzdrowskich gmin uzdrowskich i nie było potrzeby przyjmowania w ustawie definicji, która uniemożliwia przedsiębiorcom inwestowanie i prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze uzdrowska. Użycie w ustawie słowa „w szczególności” oznacza, że nie zastosowano tutaj numerus clausus (katalogu zamkniętego) obiektów budowlanych, które nie mogą być lokowane w strefie „A” uzdrowska, lecz tzw. katalog otwarty,

ale związany z obiektami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Pozwala to na wyeliminowanie ze strefy uzdrowiska praktycznie wszystkich „zakładów przemysłowych” mogących negatywnie wpływać na proces leczenia uzdrowiskowego. Otwartą pozostaje oczywiście kwestia nowej definicji zakładu przemysłowego, ale wydaje się, że będzie to zabiegi chybiony w sytuacji kiedy można tą sprawę rozwiązać w zaproponowany sposób. Należy zwrócić uwagę na to, że są kwestie które w sposób jednoznaczny uregulować się nie da i każda definicja zakładu będzie obciążona jakąś wadą.

2. W art. 38 a ust.1 pkt. 1 proponuje się **skreślić ppkt. „a”**

Uzasadnienie j.w.

3. oraz Ad. 3

Art. 38 a ust. 2 pkt. 3. otrzymuje następujące brzmienie: **„3. budowy lub innych czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 2, 9, 11 i 12”.**

Przepis art.38 a ust. 2 pkt. 3 dotyczący zakazu lokalizacji zakładów przemysłowych już wspomniano wcześniej jest zbędny wobec treści innego przepisu ustawy uzdrowiskowej tj. art. 38a ust. 1 pkt 1 „i” który mówi, że w strefie „A” zabrania się budowy „*obektów budowlanych mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnie, garbarnie,*

z wyjątkiem obiektów budowlanych służących poprawie stanu sanitarnego uzdrowiska, w szczególności takich jak: sieć wodno-kanalizacyjna, sieć gazowa, kotłownie gazowe, wiercenia wykonywane w celu wykonywania ujęć wód leczniczych”.

Proponuje się również rezygnację z zakazu lokalizacji obiektów handlowych powyżej 400 mkw w strefie uzdrowiskowej „B”, o której mowa w art. 38 a ust. 2 pkt. 3.

Uzasadnienie: Strefa uzdrowiskowa „B” to olbrzymi (ponad 100 ha do 800 ha) obszar gminy uzdrowiskowej, na którym wprowadzono zakaz budowy obiektów handlowych o powierzchni użytkowania większej niż 400 m². Tak wielki obszar gminy na którym zamieszkują mieszkańcy i funkcjonują hotele, pensjonaty w obecnej dobie pozabawiony jest „normalnego” sklepu handlowego, bo za taki nie można uznać obiektu, który zajmuje powierzchnię użytkową (magazyny, część socjalna dla załogi) zaledwie 400 m². Na takiej powierzchni nie jest możliwe urządzenie nawet obiektu handlowego spełniającego normy sanitarne, a cóż dopiero mówić o określonym standardzie obsługi. Takich obostrzeń absolutnie nie spotyka się w innych państwach europejskich, a wręcz przeciwnie lokale handlowe i gastronomiczne stanowią niemalże obowiązkowy element infrastruktury uzdrowiskowej.

4. W art. 38 a ust.3 otrzymuje następujące brzmienie: „*W strefie „C” ochrony uzdrowskiej zabrania się budowy lub innych czynności, o których mowa w ust. 1 pkt. 9, 11 i 12”*”

Proponuje się absolutną rezygnację z przepisu zakazującego wycinki drzew w strefie ochronnej „C”.

Uzasadnienie: Strefa „C” jest w miejscowościach uzdrowskich strefą, w której powinno toczyć się normalne życie gospodarcze pozwalające na określoną aktywność gospodarczą mieszkańców gminy. Aktywność ta jest i tak mocno ograniczona zakazami, jakie obowiązują w strefie ochronnej „A” i „B”. Wprowadzenie tak drastycznych ograniczeń jak zakaz wycinki drzew, która przecież odbywa się w sposób kontrolowany i zgodny z przepisami o ochronie przyrody i innymi przepisami szczególnymi nie pozwala nawet na sporządzanie planów urzędniowych lasu (vide; perypetie Szczawnicy i kilku innych gmin w tym zakresie) i prowadzenia normalnej gospodarki leśnej.

Pomimo tego, że w ustawie zapisano, że można dokonywać wycinki drzew na podstawie planów urzędniowych lasu to Nadleśnictwa nie **uzgadniają planów urzędniowych lasu wobec zakazu wycinki drzew, o jakiej mowa w ustawie.** Negatywnie opiniują również plany zagospodarowania

przestrzennego gminy, jeżeli plany te zawierają zmianę przeznaczenia gruntów z leśnych na rolne lub inne nieleśne. To powoduje, że w uzdrowskich górskich nie można zlokalizować np. wyciągu narciarskiego, toru saneczkowego czy zwykłej stacji rekreacyjnej nie tylko w terenie, który rzeczywiście stanowi las (nie można go wyciąć), ale także wtedy, gdy jest to łąka w obszarze leśnym, która wykazana jest w ewidencji gruntów jako przeznaczenie leśne. Tak daleko posunięta ochrona olbrzymiego przecież obszaru strefy „C” jest swoistym absurdem, który powinien być jak najszybciej wyeliminowany gdyż wprowadzony przepis jest nie tylko przepisem obstrukcyjnym, ale wręcz represyjnym.

Ad. 2

Proponuje się zmienić treść art. 38 a ust. 1 pkt. 1 ppkt. „g” ustawy, zabraniającego budowy parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych większej niż 15% miejsc noclegowych w szpitalach uzdrowskich, sanatoriach uzdrowskich i pensjonatach, nie większej jednak niż 30 miejsc postojowych, parkingów naziemnych przed obiektami usługowymi o liczbie miejsc postojowych nie większej niż 10.

Propozycja: Proponuje się wprowadzenie następującej treści

przepisu art. 38 a ust. 1 pkt.1 ppkt. „g”: „parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych większej niż 25% miejsc noclegowych w szpitalach uzdrowiskowych, sanatoriach uzdrowiskowych i pensjonatach, nie większej jednak niż 80 miejsc postojowych, oraz parkingów naziemnych przed obiektami usługowymi o liczbie miejsc postojowych nie większej niż 30”.

Uzasadnienie: przyjęcie założenia, że w strefie „A” nie lokuje się parkingów czy miejsc postojowych jest założeniem wyjątkowo idealistycznym, a w obecnych czasach wręcz nie do przyjęcia.

W ostatnich latach zlikwidowano wiele połączeń kolejowych i autobusowych, wręcz zlikwidowano całe linie kolejowe prowadzące do uzdrowisk. W wielu przypadkach dojazd samochodem jest jedyną możliwością dotarcia do uzdrowiska. Generalnie należy stwierdzić, że kuracjusze zazwyczaj przyjeżdżają do obiektów sanatoryjnych samochodami, a tylko w niewielkim stopniu korzystają z komunikacji zbiorowej.

Ponadto na obszarze strefy „A” znajdują się także hotele, pensjonaty, domy wczasowe czy restauracje. Niewyobrażalne jest, aby takie obiekty nie posiadały miejsc parkingowych czy choćby miejsc postojowych. W wielu wypadkach przy sanatoriach czy hotelach już powstają parkingi podziemne, ale

na to potrzebny jest czas i odpowiednie zasoby finansowe firm zajmujących się leczeniem uzdrowiskowym. W chwili obecnej, na skutek istniejącego zakazu samochodów stoją na chodnikach, trawnikach, terenach zieleni. Obraz polskiego uzdrowiska bez parkingów, to nie obraz uzdrowiska bez samochodów ale uzdrowiska w którym notorycznie łamane są przepisy o ruchu drogowym i gdzie dochodzi do dantejskich scen ze sfery komunikacji, szczególnie w okresie sezonu letniego czy zimowego.

Ad. 4

Zmiana przepisu ustawy, zabraniającego budowy stacji bazowych telefonii ruchomej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektro-magnetyczne, z wyłączeniem urządzeń łączności na potrzeby służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, z zastrzeżeniem że urządzenia te będą oddziaływały na środowisko polami elektromagnetycznymi o poziomie nie wyższym niż określone dla strefy „B”.

Propozycja: w art. 38 a ust. pkt. 1 skreślić ppkt. h dotyczący stacji bazowych telefonii ruchomej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne

Uzasadnienie: ten przepis ustawy jest obecnie powszechnie krytykowany. Przeciwno jego ujęciu w ustawie protestowały firmy zajmujące się problematyką teletransmisji i telekomunikacji. Również przedstawiciele samorządu gmin uzdrowiskowych zwracali uwagę, że przepis ten będzie powodował ogromne problemy związane z łącznością telefoniczną na obszarze uzdrowiska. Żaden rząd w Europie nie wprowadził w tym zakresie tak drastycznych przepisów nie pozwalających na rozwinięcie nowego systemu łączności.

Z perspektywy czasu już widać, że przyjęte rozwiązanie jest chybotliwe. W chwili obecnej likwiduje się tradycyjne łącza telekomunikacyjne, a wolnego obszaru nie zajmuje telefonia nowej generacji. Brak bezprzewodowej łączności telefonicznej utrudnia także prowadzenie akcji ratowniczej w przypadku powszechnego i indywidualnego zagrożenia życia i zdrowia (powodzie, wypadki drogowe, pożary, akcja poszukiwawcza w górach).

To wszystko powoduje, że niezbędne jest pilne wprowadzenie zmiany w tym zakresie.

Ad. 5

Skreślenie przepisu art. 38 a ust. 1 pkt. 1 ppkt „j” ustawy, zabraniającego budowy zapór piętrzących wodę na rzekach oraz elektrowni wodnych i wiatro-

wych, a pozostawienie zakazu budowy elektrowni wiatrowych.

Uzasadnienie: przepis ten uniemożliwia wykonywanie zapór przeciwrumowiskowych oraz zapór piętrzących wodę dla ujęć wody dla celów konsumpcyjnych, przeciwpowodziowych czy rekreacyjnych. Zastanowić się także należy czy powinno się zakazywać budowy małych elektrowni wodnych, które przecież dostarczają energii ekologicznej. W państwach europejskich takie inwestycje w uzdrowiskach są wręcz promowane i uzyskują wsparcie finansowe Rządu. Proponuje się natomiast pozostawienie zakazu budowy elektrowni wiatrowych.

Ad. 6

Propozycja wprowadzenia zmiany treści przepisu art. 38a ust. 1 pkt. 10 poprzez zdefiniowanie pojęcia „cięć pielęgnacyjnych” oraz skreślenie art. 38a ust. 2 pkt 2 ustawy, zabraniającego wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych w strefie B i C

Propozycja: Do art. 2 dodać pkt. 15 o treści: *„Cięcia pielęgnacyjne to podstawowe zabiegi pielęgnowania drzewostanów oraz poprawiania jakości i wartości drzew w lasach, parkach czy stanowiskach pojedynczych drzew. Należą do nich zabiegi pielęgnacyjne połączone*

z redukowaniem części drzewostanu słabego lub negatunkowego związane z usuwaniem części drzew z drzewostanu bądź z odpowiednim ich formowaniem poprzez przycinanie lub podkrzesywanie. Wiążą się także z przebudową drzewostanu”.

Uzasadnienie: Cięcia pielęgnacyjne jak to wyżej wspomniano są podstawowym zabiegiem pielęgnowania drzewostanów oraz poprawiania jakości i wartości drzew w lasach, parkach czy stanowiskach pojedynczych drzew. Należą do nich zabiegi pielęgnacyjne połączone z redukowaniem części drzewostanu słabego lub negatunkowego związane z usuwaniem części drzew z drzewostanu bądź z odpowiednim ich formowaniem poprzez przycinanie lub podkrzesywanie. Wiążą się także z przebudową drzewostanu. Cięcia pielęgnacyjne stanowią w hodowli lasu najważniejszy dział ujęty w dużych cyklach operacyjnych: pielęgnowanie upraw i pielęgnowanie drzewostanów. W literaturze naukowej dotyczącej gospodarki pielęgnacyjnej drzewostanów w zależności od okresu życia, w jakim się on znajduje, rozróżnia się następujące rodzaje cięć pielęgnacyjnych: czyszczenia wczesne (CW), czyszczenia późne (CP), trzebieże wczesne (TW) oraz trzebieże późne (TP).

Tymczasem cięcia pielęgnacyjne, o jakich mowa w ustawie, traktowane są przez różne organy, a także Ministerstwo Zdrowia w praktyce uzgodnieniowej planów zagospodarowania przestrzennego czy w wydawanych opiniach tylko jako niewielka ingerencja w strukturę pojedynczych drzew, z zakazem wycinki drzew, a jedynie z dopuszczeniem usuwania drzew uschniętych. Jest to kompletnym nieporozumieniem i niezrozumieniem istoty cięć pielęgnacyjnych.

Brak definicji wyjaśniającej pojęcie „cięć pielęgnacyjnych” prowadzi do konfliktów pomiędzy gminami uzdrowiskowymi, a potencjalnymi inwestorami, którzy nie uzyskują zgody na jakąkolwiek ingerencję w drzewostan.

Ad. 7

W art. 61 dodać ust. 3 w brzmieniu: *„Dla podmiotów, które w dniu wejścia w życie ustawy posiadają obowiązujące koncesje wynikające z przepisów prawa Geologicznego i Górniczego sprzeczne z zakazem, o którym mowa w art. 38 a ust. 1 pkt. 9, ust.2 pkt.3 i ust. 3 właściwy minister do spraw Środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia w terminie 1 roku określi warunki pozyskiwania tych surowców w sposób nie zagrażający dalszemu funkcjonowaniu uzdrowska lub w niezbędnej części wygasi te koncesje”.*

Uzasadnienie: Brak takiego przepisu spowodował, że w jednym z uzdrowisk (Goczałkowice Zdrój) na obszarze uzdrowiska wznowiona została działalność związana z wydobywaniem węgla kamiennego na obszarze uzdrowiska na podstawie uprzednio wydanej koncesji.

Podkreślić należy, że przedłożone Parlamentarnemu Zespołowi ds. Uzdrowisk propozycje zmian do projektu zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gmi-

nach uzdrowiskowych zostały wypracowane w oparciu o konsultacje z gminami uzdrowiskowymi. Przedstawione propozycje zmian w ustawie zmierzają w kierunku doprecyzowania przepisów lub wyeliminowania tych, które stanowią największy problem w ich stosowaniu. Zaproponowane zmiany mają na celu umożliwienie prowadzenia działalności gospodarczej zgodnej z kierunkiem rozwoju uzdrowisk i takiego zagospodarowania przestrzeni publicznej, które pozwoli na podniesienie komfortu leczenia i wypoczynku w uzdrowisku.

Jan Golba

PREZENTACJA GMIN CZŁONKOWSKICH SGU RP

ŁEBA

*Słowiński Park Narodowy
fot. Radosław Czyżewski*

Jest takie miasto w Polsce, nad Bałtykiem, które nazywa się Łeba, otulone przez dwa jeziora, przeplatane malowniczą rzeką Łebą, leżące wśród lasów pełnych bogactw i nieokiełznanej przyrody w otulinie lasów Słowińskiego Parku Narodowego oraz Rezerwatu Mierzei Sarbskiej. Jest to magiczne miejsce, w którym i Ty możesz poczuć się jak ktoś wyjątkowy o każdej porze roku.

Łeba – od 1974 roku należy do obszarów specjalnie chronionych.

Miasto Łeba posiada zatwierdzony profil leczniczy obejmujący choroby układu oddechowego, narządu ruchu, przemiany materii.

Słońce, wiatr, fale, słona woda – to dziś nie tylko błogie wylegiwanie się na plaży, to też leczenie morzem. Morski klimat działa bowiem jak lekarstwo.

Port Jachtowy w Łebie
fot. Wiesław Gwizdała

Bodźcowość klimatu Łeby uważana jest za lepszą, niż na Wyspach Kanaryjskich. Służy poprawie naszego samopoczucia. Zwiększona emisja leczniczych związków soli i jodu, działanie odbitych promieni słonecznych wpływają, pozytywnie na zdrowie psychiczne.

Mozaikowość Łeby jak twierdzi dr. Rabski jest wynikiem czystych zmian w strefie przybrzeżnej gdzie występują piaszczyste mierzeje. Powiew chłodnego wiatru, nie mającego naturalnych przeszkód (jezioro Łebsko i Sarbsko), a do tego jakby filtrowanego przez naturalne i chronione otoczenie (lasy sosnowe), natrafia na rozgrzane jak piec wydmy ruchome Słowińskiego

Parku Narodowego. Wytwarza się wówczas naturalna różnica ciśnień, między morzem a lądem, którą możemy poczuć jako powiew przyjemnej bryzy morskiej (zdaniem dr Rabskiego, nie ma lepszej bryzy niż w Łebie).

Tych którzy nie mają przeciwwskazań lekarskich te zmiany uodparniają.

Nasłonecznienie Łeby i pobliskich okolic jest 45% większe niż np. na Śląsku. Przy czym duża, bo około 85% zawartości kwarcu w piasku powoduje lepsze niż gdzie indziej odbijanie światła słonecznego, które z kolei jest lepiej asymilowane przez powietrze.

Wiatr wiejący w Łebie (tylko 6

dni ciszy w roku) z większą dynamiką zmian atmosferycznych, co powoduje większe falowanie morza. Fale załamujące się po piaszczystych brzegach rozpylają w powietrzu sól i jod, czyli uruchamiają naturalny inhalator dróg oddechowych. Jeżeli cierpimy na uczulenia w okresie wysokiej emisji alergenów, należy jak najwięcej godzin spędzać na plaży.

Morskie powietrze to nie tylko tlen, lecz także „nawilżacz oskrzeli i płuc”.

Brodzenie w wodzie poprawia krwioobieg w nogach, leczy żylaki.

Kąpiel w falującej wodzie to także lek na zaparcia (zanurzenia w okolicach pępka), wzdęcia, wzmocnienie pracy jelit.

Poza sezonowe pobyty nad morzem, działają jeszcze korzystniej na budowanie odporności naszych organizmów. Duża dynamika zmian atmosferycznych sprawia, że półgodzinny spacer przy silnym wietrze, daje więcej niż 2-3 godziny na siłowni!

*Deptak Miejski – ul. Kościuszki
fot. Łukasz Kaźmierczak*

*Przystań Rybacka – Kanał Chelst
fot. Łukasz Kaźmierczak*

Parki atrakcji i muzea:

Łeba Park – Park Dinozaurów, ul. Kolonijna 24, Nowęcín k. Łeby

Muzeum Motyli, ul. Morska 1

Muzeum Erotyki, ul. Morska 1

Park Linowy Tarzan Park, ul. Do Rąbki,

Park Rozrywki Power Park, ul. Nadmorska 27

Park Rekreacyjno-Edukacyjny Fokarium Sea Park Sarbsk

Oceanarium Delfin House, ul. Kościuszki 94

Labirynt Park Łeba, ul. Wspólna

Aktywny wypoczynek:

Hala sportowa, ul. Tysiąclecia 11

Boisko Orlik, ul. Tysiąclecia 11

Lodowisko/Rolkowisko, ul. Tysiąclecia 11

Łebskie Korty Tenisowe, przedłużenie ul. Brzozowej (w lesie)

Korty tenisowe NORD, ul. Tysiąclecia

Stadnina Koni Maciukiewicz, Nowęcín k. Łeby

Ośrodek Jeździecki Senny, Nowęcín k. Łeby

Szkoła Windsurfingu HABENDA, Sarbsk 15 (8 km od Łeby)

Centrum Informacji Turystycznej w Łebie****

ul. Kościuszki 121

84-360 Łeba

www.leba.eu

[www.facebook.leba.eu](https://www.facebook.com/leba.eu)

www.twitter.com/MiastoLeba

PREZENTACJA GMIN CZŁONKOWSKICH SGU RP

Kraków (uzdrowisko Swoszowice)

Uzdrowisko w Swoszowicach z lotu ptaka

Uzdrowisko Swoszowice jest jedynym w Polsce uzdrowiskiem i jednym z niewielu w Europie funkcjonującym na obszarze dużej aglomeracji miejskiej jaką jest Kraków.

Uzdrowiskiem statutowym nie jest gmina a obszar wyodrębniony w ramach gminy czyli Osiedle Uzdrowisko Swoszowice.

Uzdrowisko Swoszowice położone jest w południowo-wschodniej części miasta Krakowa w dolinie rzeki Wilgi byłej dzielnicy administracyjnej Kraków-Podgórze, ok. 10 km od Rynku Głównego, w Dzielnicy X Swoszowice, która jest jednostką pomocniczą Gminy Miejskiej Kraków. Posiada klimat nizinny, strefę mikroklimatyczną.

Na terenie uzdrowiska oraz w najbliższym sąsiedztwie nie funkcjonują zakłady przemysłowe.

W oparciu o posiadane zasoby naturalne Uzdrowisko Kraków Swoszowice specjalizuje się w leczeniu i profilaktyce schorzeń reumatologicznych; pourazowych narządu ruchu; pooperacyjnych narządu ruchu; wybranych dermatologicznych i wszystkie postacie gośćca łuszczycowego. Tradycje balneologiczne w okolicach Krakowa związane są z wodami mineralnymi o znaczeniu leczniczym tzn. solankami i wodami siarczkowymi.

Na terenie Uzdrowiska Kraków Swoszowice Sp. z o.o. znajdują się dwa źródła wody leczniczej – „Zdrój Główny” i „Napoleon”, które dostarczają unikalnych wód mineralnych. Wodę swoszowicką stosuje się wyłącznie zewnątrz w postaci kąpeli pełnych lub częściowych. Głównym czynnikiem aktywnie działającym w wodach swoszowickich jest jon siarczkowy, który bardzo dobrze wchłania się przez skórę do wszystkich tkanek organizmu, zapobiega niszczeniu tkanek przez procesy zapalne, poprawia krwiobieg oraz zapobiega uszkodzeniu naczyń krwionośnych.

Podstawą kuracji leczniczej jest wykonywanie zabiegów przyrodoleczniczych z zastosowaniem wody siarczkowej oraz borowiny. Skuteczność leczenia jest bardzo wysoka, gdyż poprawa stanu zdro-

wia występuje u 85 % kuracjuszy.

Główną atrakcją Uzdrowiska jest 200-letni Park Zdrojowy. Powierzchnia parku obejmuje ok. 7 ha. Najcenniejsze drzewa znajdujące się w parku zostały zaliczone do pomników przyrody wśród nich charakterystyczna ogromna „lipa-słoń” Mocną stroną parku jest uniikatowy drzewostan, dobre warunki do odpoczynku oraz doskonałe położenie.

W Parku Zdrojowym znajdują się:

1. Restauracja „Parkowa” położna w samym sercu Parku Zdrojowego. Budynek restauracji wpisany jest do rejestru zabytków Miasta Krakowa. W restauracji ulokowana jest pijalnia wód leczniczych „Józef”, „Franciszek” i „Henryk”. Wody do pijalni dostarczane są z uzdrowiska Wysowa-Zdrój.
2. Zakład lecznictwa uzdrowiskowego usytuowany w zabytkowych budynkach „Willi Szwajcarka” oraz „Głównym Domu Zdrojowym”
3. Stadnina koni – sezonowo organizowane są tutaj zawody jeździeckie na hipodromie.
4. Boisko sportowe należące do klubu sportowego Krakus.

Podczas pobytu w Swoszowicach można wybrać się na wędrowki piesze lub rowerowe po licznych szlakach turystycznych.

W pobliżu Swoszowic znajdu-

Park Zdrojowy

je się **Krakowski Szlak Generała Bema**. Szlak jest związany z biografią Generała Bena, pokazuje także zabytki, które powstały na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Na szlaku można zobaczyć m.in. pomnik upamiętniający miejsce dawnego hitlerowskiego obozu karnego czy klasycystyczny dworek ze spichlerzem.

Podczas pobytu w Swoszowicach warto skorzystać z bogatej oferty kulturalnej, rozrywkowej i turystycznej samego Krakowa, nazywanego Kulturalną Stolicą Polski.

W niedalekiej odległości od uzdrowiska znajduje się Sanktuarium Bożego Miłosierdzia Kraków-Łagiewniki oraz Centrum Jana Pawła II – „Nie lękajcie się”.

Kąpiel perełkowa z hydromasażem

Uzdrowisko Kraków Swoszowice Sp. z o.o.

ul. Kąpielowa 70, 30-698 Kraków

Biuro Informacji i Rezerwacji (Centrala)

(12) 254 78 11, czynne w godz. 6⁰⁰-22⁰⁰

rezerwacja@uzdrowisko.krakow.pl

Biuro Usług (rejestracja do lekarza oraz planowanie zabiegów)

(12) 254 78 46 lub (12) 254 78 23, czynne w godz. 7³⁰-17³⁰

planowanie@uzdrowisko.krakow.pl

PROMOCJA

Konsorcjum „Zdrowie i Uroda”

Współpraca Polskiej Organizacji Turystycznej oraz Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP zaowocowała powstaniem konsorcjum produktowego „Zdrowie & Uroda”. Konsorcjum ukonstytuowało się dnia 21 lutego 2012 roku. Konsorcjum jest dobrowolnym, nieformalnym zrzeszeniem podmiotów, samodzielnie działającym przy Polskiej Organizacji Turystycznej. Do Rady Programowej Konsorcjum należą osoby o ugruntowanej pozycji w branży turystycznej. Jan Golba – Prezes Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych, Adam Hok – Prezes Zarządu Kołobrzegu Polskie Centrum SPA/Dyrektor Generalny Provita Hotel, Christophe Mańkowski – Prezes Zarządu Przedsiębiorstwa Uzdrawiskowe Szczawnica S.A., Małgorzata Chechlińska – Prezes Zarządu Grupa Trip. Członków Rady Programowej Konsorcjum łączy wysoka skuteczność w działaniu, pragmatyzm i autorytet poparty widomyimi do-

konaniami.

Na spotkanie założycielskie zorganizowane z inicjatywy POT przyjechało ponad 30 przedstawicieli branży turystyczno-uzdrawiskowej. Podmiotami, które jako pierwsze złożyły deklarację stowarzyszeniową, tworząc tym samym grupę członków – założycieli konsorcjum „Zdrowie i Uroda” są: Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP, Fundacja Kołobrzeg Polskie Centrum SPA, Grupa TRIP, Przedsiębiorstwo Uzdrawisko Szczawnica S.A, Holiday Travel Sp. z o.o., Dolina Charlotte Resort & SPA, Kinga Hotel Wellness, Pensjonat Afrodyta SPA, CS INVESTMENT Sp. z o.o. Medical SPA & Wellness, Hotel Arłamów S.A., Manor House, Uzdrawisko Busko-Zdrój, Stowarzyszenie Unia Uzdrawisk Polskich, Medihouse Sp. z o.o., Demuth Alfa Sp. z o.o.

Celem Konsorcjum „Zdrowie i Uroda” jest wypracowanie i wdrożenie wspólnej strategii działań,

których celem jest zwiększenie zainteresowania produktami polskiej turystyki uzdrowskiej, medycznej oraz wellness i spa wśród turystów krajowych i zagranicznych. Bardzo ważnym elementem współpracy jest wzajemny transfer wiedzy, budowa marki, w tym korzystanie z doświadczeń zagranicznych, integracja środowiska i wspólna promocja.

Konsorcjum zrzeszające środowiska związane z szeroko pojętą branżą uzdrowską, SPA, wellness dąży do wypracowania modeli zarządzania partnerskimi grupami produktowymi, partnerstwa publiczno-prywatnego, które będzie mobilizowało przedsiębiorców i samorządy do współpracy i pozwalało na budowę wspólnej sieci i marki oraz jej sprzedaż.

Rada Programowa oraz Członkowie Założyciele Konsorcjum „Zdrowie i Uroda” zebrali się ponownie dnia 18 września 2013 roku aby omówić inicjatywy podjęte w celu realizacji strategii promocji i tworzenia warunków efektywnej sprzedaży w kraju i za granicą dla produktów polskiej Turystyki Medycznej, Spa & Wellness oraz Uzdrowisk. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele POT: wiceprezes Bartłomiej Walas – inicjator utworzenia Konsorcjum, dyrektor Departamentu Współpracy Regionalnej Justyna Jedlińska, koordynator projektu Katarzyna

Kuziemska, wicedyrektor Departamentu Instrumentów Marketingowych Magdalena Krucz.

Na spotkaniu został przedstawiony premierowy, roboczy pokaz trzech modułów prezentacji reklamowej, dotyczący turystyki medycznej, tematyki Spa oraz przedstawiający ofertę uzdrowisk. Prezentacja została utworzona w celu wykorzystywania przez zagraniczne ośrodki POT podczas branżowych imprez targowych, spotkań, konferencji, w toku pracy z dziennikarzami i touroperatorami.

Uczestnicy spotkania dokonali wyboru trzech liderów, wskazanych przez członków Konsorcjum „Zdrowie i Uroda”. Liderzy będą odpowiedzialni za koordynację działań związanych z prezentacją trzech grup produktowych na ITB w Berlinie w marcu 2014 roku. Wstępnie zaplanowano, że podczas targów turystycznych ITB 2014, które odbywają się w dniach 05-09.03.2014 w Berlinie, w ramach Polskiego Stoiska Narodowego dla członków konsorcjum zorganizowana zostanie Wyspa Produktowa Konsorcjum. Na wyspie o powierzchni 180 m² zaprezentują się trzy strefy produktowe: wellness & spa, uzdrowiska, turystyka medyczna. Odwiedzający Wyspę Produktową Konsorcjum będą mieli do dyspozycji vital-bar na którym będą serwowane polskie jabłka, woda z polskich

uzdrowisk oraz dostępne będą próbki kosmetyków wytwarzanych na bazie naturalnych surowców uzdrowiskowych. Goście odwiedzający targi będą mogli skorzystać m.in. z porad fizjoterapeutów, zrobić przegląd dentystyczny lub analizy składu ciała. Do dyspozycji gości będą specjalne łóżka do masażu oraz masażyści specjalizujący się w masażu leczniczym.

W przyjętym na lata 2014-2015 planie działania Polskiej Organizacji Turystycznej uzdrowiska, spa i wellness definiowane są jako produkty priorytetowe. Badania satysfakcji turystów (przeprowadzone na zlecenie POT) pokazały, iż zainteresowanie tymi produktami rośnie – w roku 2012 8% badanych deklaruowało pobyt o charakterze „zdrowie i uroda” w Polsce, w roku 2013 udział tego rodzaju aktywności wzrósł do 11%. Popyt na usługi związane z budowaniem dobrego samopoczucia poprzez relaks i zabiegi regenerująco-upiększające rośnie, ponieważ coraz częściej staje się on standardowym ele-

mentem wyjazdów urlopowych i weekendowych. Przewiduje się, że bardzo często będą to wyjazdy rodzinne, gdzie przewagą konkurencyjną może stać się oferta dla dzieci.

W ostatnich latach sukcesywnie następuje przemodelowanie klasycznego wizerunku uzdrowiska. Na tle uzdrowisk europejskich oferta uzdrowisk polskich jest coraz bardziej konkurencyjna. Możemy śmiało konkurować zarówno pod względem jakości oferowanych usług, standardu usług leczniczych, a nawet bazy hotelowej i infrastruktury uzdrowiskowej. Dzisiaj prawie każdy wie, że słowo „uzdrowisko” kojarzy się z najlepszą jakością. Kojarzy się dziś z miejscowością, która na tle innych zdecydowanie się pozytywnie wyróżnia. Miejscowością, która ma rozwiązane problemy ekologiczne, bardzo wysoki standard usług i bogatą ofertę, a także (co warto podkreślić) która ma znakomitą infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną.

Iwona Drozd

UZDROWISKA PO LIFTINGU

Konstancin -Jeziorna

*Pałac w Oborach
fot. UMiG Konstancin-Jeziorna*

Podwarszawski Konstancin-Jeziorna to wyjątkowe miejsce. Warto tu przyjechać nie tylko dla słynnej łożnicy solankowej. Na wszystkich odwiedzających czekają rezerwy przyrody, szlaki rowerowe, zabytkowe wille i pałace oraz położone wśród lasów sosnowych wysoko wyspecjalizowane zakłady lecznicze i rehabilitacyjne.

Konstancin-Jeziorna leży w powiecie piaseczyńskim, niespełna 20 km od centrum Warszawy i około 16 km od Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina. Mimo bliskości stolicy jego okolice zachowały swój naturalny, uzdrowiskowy charakter. Otoczenie miasta tworzą rezerwy przyrody: Olszyna Łyczyńska, Łęgi Oborskie, Skarpa Oborska, Wyspy Zawadowskie

i Świderskie oraz Chojnowski Park Krajobrazowy. Tak unikatowe położenie sprzyja rozwojowi rekreacji i turystyki weekendowej, przyciągającej licznych spacerowiczów, miłośników dwóch kółek, wędkarzy, grzybiarzy i kuracjuszy.

Bogata historia

Konstancin-Jeziorna ma niezwykle ciekawą i bogatą przeszłość historyczną. Początki kurortu sięgają końca XIX stulecia, kiedy to rodzina hrabiów Potulickich postanowiła stworzyć miasto-ogród rozciągające się wzdłuż rzeki Jeziorki. Witold hr. Skórzewski, który odziedziczył te tereny nazwał je od imienia swojej matki – Konstancja. Konstancin od samego początku był miejscowością prestiżową, skupiającą śmietankę towarzyską ówczesnej Warszawy. Kusił niespotykanymi, jak na tamte czasy, szerokimi, wybrukowanymi ulicami, wodociągiem, kanalizacją, elektrycznością, a nawet linią telefoniczną. Z Warszawy dojeżdżała tu Kolejka Wilanowska, w parku stało okazałe „Kasyno” z kawiarnią, restauracją i pokojami gościnnymi. Przyjezdni korzystali z: uroków kąpieli w rzece, kajaków, gry w tenisa i przejażdżek konnych.

Park Zdrojowy serce Konstancina

Wszystkie drogi w Konstancinie-Jeziornie prowadzą do Parku Zdrojowego, który w minionych latach zmienił się nie do poznania. W lipcu 2012 roku zakończono, trwającą

*Aleja spacerowa w Parku Zdrojowym
fot. UMiG Konstancin-Jeziorna*

ponad dwa lata, jego rewitalizację. Powstały m.in. nowe ścieżki spacerowe i alejki, tarasy widokowe oraz pomost na bagnach. Konstanciński park tonie teraz w zieleni kwiatów i drzew, a rozświetla go ponad 200 energooszczędnych, stylizowanych latarni. Uroku miejscu dodają również ławki ufundowane m.in. przez mieszkańców gminy. Nowe oblicze zyskały też tereny sąsiadujące z rzekami – Jeziorką i Małą oraz pasaż przy ul. Sienkiewicza. W sercu Parku Zdrojowego stoi tężnia, która rozpyla w powietrzu solankę wydobywaną z głębokości ponad półtora kilometra. Warto podkreślić, że jest to jedyny na Mazowszu i jeden z najstarszych tego typu obiektów w Polsce – funkcjonuje nieprzerwanie od 1978 r. Działanie lecznicze solanki korzystnie wpływa na układ nerwowy, układ gruczołów dokrewnych oraz ogólną odporność organizmu. Po takiej naturalnej inhalacji można udać się do jednej z wielu restauracji, gdzie podawane są przepyszne lokalne potrawy i desery.

*Tężnia solankowa
fot. UMIG Konstancin-Jeziorna*

Wille i zabytki

Konstancin-Jeziorna, to nie tylko Park Zdrojowy i tężnia. To także przepiękne ogrody i kryjące się w nich przedwojenne wille i pałace. Na trasie każdej wycieczki powinny się znaleźć m.in.: Willa „Świt” (róg ul. Żeromskiego 4 i Sienkiewicza), w której obecnie znajduje się dom pamięci pisarza Stefana Żeromskiego. Z kolei w Willi le Fleur (ul. Szpitalna 14) czeka na zwiedzających wystawa obejmująca m.in. malarstwo, rzeźbę oraz grafikę artystów polskich i żydowskich, działających w pierwszej połowie XX wieku we Francji. Warto też na dłuższą chwilę zatrzymać się w podkonstancińskich Oborach, gdzie znajduje się pałac magnacki – jeden z nielicznych i najpiękniejszych na Mazowszu przykładów zachowania architektury dworskiej. Wyjątkowość miejsca pod-

kreśla rozległy i przepiękny stary park z unikatowym drzewostanem i okalające pałac stawy. To wszystko tworzy magiczną atmosferę, pozwalającą oderwać się na chwilę od zgiełku dużego miasta.

Lecznictwo i rehabilitacja

Okoliczne lasy wpływają na czystość powietrza, wzbogacając je olejkami eterycznymi, co ma duże znaczenie w procesie leczenia i regeneracji sił. Klimat Konstancina-Jeziorny sprzyja profilaktyce wielu schorzeń m.in. kardiologicznych i laryngologicznych. To tutaj swoją siedzibę mają słynne w całej Polsce wysoko wyspecjalizowane zakłady rehabilitacyjne dla osób cierpiących na schorzenia narządu ruchu, niepełnosprawnych ruchowo oraz osób z następstwami uszkodzenia układu nerwowego. Należą do nich m.in.: Centrum Kompleksowej Rehabilitacji i Mazowieckie Cen-

trum Rehabilitacji „Stocer”.

Raj dla aktywnych

Okolice Konstancina-Jeziorny to malownicze lasy i urocze tereny nadwiślańskie. Miłośnicy aktywnego wypoczynku na pewno znajdą tutaj coś dla siebie. Czekają piękne i dziewicze zakątki. Można je podziwiać pływając kajakiem po rzece Jeziorce lub przemierzając rowerem liczne szlaki turystyczne. Bogatą bazę noclegową stanowią hotele, pensjonaty i kwatery prywatne, co w połączeniu z dobrze rozwiniętą bazą usługowo-handlowo-gastronomiczną daje doskonałe warunki do wypoczynku w Konstancinie-Jeziornie przez cały rok. Na terenie gminy odbywają się liczne imprezy kulturalno-sportowe. W najbliższych miesiącach zapraszamy na: III Flis Festiwal w Gassach nad Wisłą (10 maja), Dni Konstancina (14-15 czerwca), V YouthFestival „Europejskie spotkanie muzyczne” (19-22 czerwca), Wianki w Gassach nad Wisłą (21 czerwca), II Jazz Zdrój Festiwal (12-13 lipca), festiwal „Otwarte ogrody” (6-7 września) oraz Jarmark Bożonarodzeniowy (14 grudnia). Szczegóły kalendarz imprez i aktualne informacje można znaleźć również na stronie internetowej gminy: www.konstancinjeziorna.pl.

Konstancin-Jeziorna się zmienia

Władze miasta inwestują znaczne środki w poprawę miejskiej infrastruktury technicznej oraz

*Gmina Konstancin-Jeziorna
to raj dla kajakarzy (rzeka Jeziorca)
Fot. UMiG Konstancin-Jeziorna*

budowę dróg. Oczkiem w głowie samorządowców jest przepięknie odrestaurowana willa Hugonówka. Dzięki m.in. pozyskaniu funduszy unijnych udało się odtworzyć niemal wszystkie detale architektoniczne obiektu z 1902 roku, w który teraz mieści się Konstanciński Dom Kultury. Gro pieniędzy przeznaczonych jest w inwestycje oświatowe. Konstancińskie szkoły są sukcesywnie remontowane i modernizowane dzięki wielomilionowym nakładom. Obecnie trwa budowa nowego przedszkola w Oborach oraz żłobka w Konstancinie-Jeziornie. Na realizację czeka też budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Opaczy.

Urząd Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna

ul. Warszawska 32

05-520 Konstancin-Jeziorna

tel. 22 756 48 10, fax: 22 756 48 85

www.konstancinjeziorna.pl

urząd@konstancinjeziorna.pl

UZDROWISKA PO LIFTINGU

Uście Gorlickie

*Cerkiew św. Paraskewy w Kwiatoniu
W 2013 roku została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO*

Charakterystyka Gminy:

Uście Gorlickie to malownicza turystyczno-uzdrowiskowa gmina położona w województwie małopolskim ok. 35 km od Gorlic i 50 km od Nowego Sącza. Spowita we wszechobecnej zieleni leśnej, słabo zaludniona, z łagodnym klimatem, niezmiennym przez człowieka krajobrazem oraz bogatymi złożami wód mineralnych jest miejscem o niepowtarzalnych walorach turystycznych i wymarzoną destynacją do wypoczynku. Kraina ta przycią-

ga i zachwyca o każdej porze roku dlatego wypoczynek w gminie Uście Gorlickie zawsze będzie trafną decyzją.

Historia, położenie i opis gminy:

600-letnia historia gminy obfituje w wydarzenia, które pozostawiły na niej swój ślad będący zarówno historyczną pamiątką poruszających wydarzeń jak i przykładem sztuki danej epoki. W urzekający górski krajobraz wpisane zostały pamiątki historii: stare zagrody łemkowskie, zabytkowe drewniane

Pijalnia Wód Mineralnych w Wysowej-Zdroju

cerkwie (w tym także zabytki klasy dziedzictwa światowego UNESCO) i kościoły, cmentarze z I wojny światowej. Bogata spuścizna kulturowa jest owocem różnych wpływów: wołoskich, Rusińskich, słowackich i polskich, stąd też ludność zamieszkująca teren gminy Uście Gorlickie jest zróżnicowana etnicznie i religijnie.

Lecznictwo i wypoczynek:

– opis kierunków leczenia oraz określenie specjalizacji, unikatowe urządzenia lecznicze; – zasoby naturalnych surowców leczniczych; – przemysł uzdrowiskowy w tym produkty na bazie surowców leczniczych (wody lecznicze, mineralne, borowiny, kosmetyki)

Uzdrowisko Wysowa-Zdrój to najbardziej znana miejscowość

gminy, która jest coraz chętniej odwiedzana przez turystów, a jej wody mineralne są przez niektórych porównywane do tych ze zdrojów Vichy i Karlowych Warów. Wydobywane wody mineralne to głównie szczawy wodorowo-węglanowo-chlorkowo-sodowe oraz węglanowo-sodowo-wapienne, na bazie których produkuje się znakomitą wodę mineralną „Wysowianka” oraz kosmetyki (kremy i sole do kąpeli). Konfekcji poddaje się także wody lecznicze ze źródeł Henryk, Jan i Franciszek.

W uzdrowisku leczy się choroby układu moczowego, pokarmowego, oddechowego, kostno-stawowego i mięśniowego, a także otyłość i schorzenia psychosomatyczne. Uzdrowisko poza turnu-

Sanatorium „Białena” w Wysowej-Zdroju

sami dla emerytów i rencistów, diabetyków, osób dializowanych oferuje także turnusy dla kobiet po mastektomii, grup zorganizowanych i klientów indywidualnych. Dostępna w uzdrowisku gama zabiegów, nie tylko leczniczych, lecz także z zakresu odnowy biologicznej z pewnością pomoże powrócić do pełni sił by czerpać z życia jeszcze więcej radości.

Ozdobą parku zdrojowego, zmodernizowanego w 2011 r., jest pijalnia wód mineralnych zaprojektowana w oparciu o materiały archiwalne w miejscu i na wzór dawnej pijalni, która w latach 60 uległa spaleni. Wykorzystuje się w niej 5 wód mineralnych ze źródeł: Henryk, Franciszek, Anna, Józef II, Słone, które stale stosuje się

w leczeniu uzdrowiskowym. Parkowy amfiteatr stanowi centrum życia kulturalnego gdzie w sezonie letnim niemalże bez przerwy gra muzyka.

Sport oraz turystyka aktywna:

Nasza część Beskidu Niskiego dostępna jest dla turystów początkujących, jak i dla bardziej doświadczonych, poszukujących wrażeń. Zwiedzać można rowerem, konno czy też pieszo, a zimą także na nartach. Wyciągi narciarskie, ścieżki do nordicwalking, rowerki wodne, stajnie konne, baseny to nie wszystko co czeka na spragnionych endorfin. Ciekawym świata polecamy wycieczkę starym traktem handlowym przez turystyczne przejście w Blechnarce do średniowiecznego słowackiego miasta Bardejov.

Obiekty sportowe, atrakcje, imprezy kulturalne:

Szlaki turystyczne piesze, rowerowe i konne doprowadzą ciekawskich do wyniosłych szczytów oraz licznych atrakcji wokół nich. W uzdrowisku funkcjonuje kompleks sportowy Orlik 2012, a w okresie zimowym lodowisko Biały Orlik, stajnie konne i inne urządzenia rekreacyjne. Prawdziwą gratką jest Park Wodny Wysowa-Zdrój gdzie w cenie biletu skorzystać można z ciepłej kąpieli i mnóstwa atrakcji.

Corocznie w miejscowości Zdynia odbywa się trzydniowy festiwal kultury łemkowskiej „Łemkowska Watra”, który skupia Łemków rozproszonych po świecie i jest jednocześnie największym wydarzeniem w gminie. Inne imprezy kulturalno-rozrywkowe to m.in. Lato z Radą, Dni Huculskie, operetki, jarmarki i pikniki oraz szczególnie ciekawe „Święto Rydza” organizowane przez Stary Dom Zdrojowy w Wysowej-Zdrój, które w tym roku będzie miało już swoją siódmą edycję. Warto także zajrzeć do miejscowości Regietów z największą w Europie stadniną koni huculskich oferującą szereg usług w dziedzinie sportów i turystyki konnej.

Gastronomia i wyroby regionalne:

Dynamicznie rozwijająca się baza turystyczna z pewnością sprosta wymagającym gustom klientów,

którzy mają do wyboru hotele, sanatoria i gospodarstwa agroturystyczne, w których dania przygotowuje się w oparciu o wysokiej jakości płody rolne pochodzące z własnej zagrody. W karczmach gości tradycyjna kuchnia polska i łemkowska, ale zakosztować można również dziczyzny i owoców lasu podawanych na dziesiątki różnych sposobów.

Szeroka oferta uzdrowska, bogactwo atrakcji turystycznych oraz niepowtarzalny klimat czekają na wszystkich tych, którzy chcą w dobrej atmosferze zadbać o swoje zdrowie – zapraszamy.

Urząd Gminy w Uściu Gorlickim

38-315 Uście Gorlickie 80
woj. małopolskie
tel./fax 18 351 60 41
www.usciegorlickie.pl
gmina@usciegorlickie.pl

REFERATY

mgr Łukasz Matoga, mgr Aneta Pawłowska, mgr Elżbieta Stach
Uniwersytet Jagielloński, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej,
Zakład Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej,
ul. Gronostajowa 7, 30-387 Kraków

Wybrane prawne i organizacyjne aspekty rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce od XIX w. do współczesności

Słowa kluczowe: lecznictwo uzdrowiskowe, uzdrowiska w Polsce, uregulowania prawne, ustawa uzdrowiskowa, model organizacyjny

Streszczenie: Polska należy do państw o długiej historii i tradycjach lecznictwa uzdrowiskowego. W systemie służby zdrowia uzdrowiska pełnią ważną funkcję jako miejsca realizacji lecznictwa i profilaktyki. Z tego powodu już w przeszłości otaczano je szczególną opieką prawną. Celem artykułu jest przedstawienie rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce w kontekście wybranych aspektów prawnych i organizacyjnych. Problematyka ta została zaprezentowana na tle zachodzących przemian społeczno-gospodarczych w tym kraju od końca XIX w. do czasów współczesnych. Omówiono podstawowe

akty prawne i definicje pojęć dotyczące działania uzdrowisk, a także zasygnalizowano kwestię instytucjonalnego wspomagania ich rozwoju w świetle zachodzących obecnie procesów prywatyzacji i komercjalizacji. Jak pokazała kwerenda literatury i aktów prawnych, zarządzanie rozwojem uzdrowisk w Polsce odbywa się przy wykorzystaniu instrumentów legislacyjnych tak dawniej, jak i współcześnie. Umożliwiają one stałe podnoszenie jakości usług leczniczych oraz właściwe zarządzanie ruchem turystycznym. Przyjęty w Polsce model organizacyjny lecznictwa uzdrowiskowego uwzględnia konieczność zarówno ochrony środowiska i naturalnych surowców leczniczych, jak i zaspokojenia potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń kuracjuszy i turystów.

Wprowadzenie

Polska dzięki korzystnym warunkom środowiskowym jest jednym z najważniejszych obszarów lecznictwa uzdrowiskowego w Europie. Współcześnie na terytorium tego kraju znajduje się 45 uzdrowisk, które dysponują naturalnymi surowcami leczniczymi w postaci solanek, wód leczniczych, wód termalnych, torfów lub innych kopalin. Miejsowości uzdrowiskowe w większości przypadków położone są na obszarach czystych ekologicznie o udokumentowanych watorach czynników klimatycznych, w tym wysokiej jakości powietrza atmosferycznego, czystych wodach, bogatej lesistości czy harmonijnym krajobrazie. Wiele z nich dysponuje dobrze rozwiniętą bazą leczniczą, ale także noclegową, gastronomiczną czy rekreacyjną. Istniejący stan zagospodarowania turystycznego, infrastruktury komunalnej oraz warunki komunikacyjne stwarzają odpowiednie warunki dla aktywnego wypoczynku, a co najważniejsze poprawy stanu zdrowia przyjeżdżających kuracjuszy.

W Polsce przepisy prawne dotyczące funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego i związanej z nimi turystyki uzdrowiskowej wdrażane są począwszy od XIX w. Celem artykułu było przedstawienie rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce w kontekście wybranych

aspektów prawnych i organizacyjnych od końca XIX w do czasów współczesnych. Szczególną uwagę zwrócono na rozwiązania legislacyjne, w tym ustawy uzdrowiskowe oraz zakres kompetencji różnych podmiotów zarządzających uzdrowiskami w Polsce. Przeprowadzono kwerendę literatury i aktów prawnych odnoszących się do funkcjonowania uzdrowisk w Polsce. Ponieważ uzdrowiska w Polsce przechodziły różne fazy rozwoju, uzależnione od sytuacji politycznej i społeczno-gospodarczej, dla przejrzystości opracowania wydzielono cztery główne okresy, tj. do 1918 r., lata 1918-1945, okres Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (lata 1945-1989), lata 90. XX w. do czasów współczesnych.

Początki lecznictwa uzdrowiskowego na ziemiach polskich do 1918 r.

Początki działalności uzdrowisk w Polsce, podobnie jak w wielu państwach Europy Zachodniej, sięgają okresu średniowiecza. Wówczas wyjazdy w celach religijnych i handlowych zaczynały być uzupełniane formami tzw. czystej turystyki, która oparta była na poznawaniu, wypoczywaniu i leczeniu (Warszyńska, Jackowski 1978). Podróże ukierunkowane na zdrowie i higienę miały charakter elitarny i dotyczyły w szczególności szlachty oraz arystokracji. Pierw-

szym uzdrowiskiem na terytorium Polski były Cieplice Śląskie-Zdrój, do czego przyczyniło się odkrycie leczniczych właściwości wód mineralnych w XIII w. (Małecka, Marcinkowski 2007). Poszukiwania kolejnych źródeł wód leczniczych w Sudetach spowodowały rozwój uzdrowisk w Łądku-Zdroju (XIV w.) czy Kudowie-Zdroju (XVI w.). Miejscowości uzdrowiskowe stanowiły wtedy własność kościelną lub należały do rodów szlacheckich. Ich właścicielami byli królowie, książęta oraz osoby, które od tych pierwszych uzyskiwały prawo lokacji. Nazywano ich wójtami zasadźcami, którzy zazwyczaj zostawali dziedzicznymi sołtysami wsi lub wójtami lokowanego miasta. Do ich obowiązków należało zarządzanie rozwojem miejscowości, sądzenie i pobieranie podatków. Z biegiem czasu uzdrowiska zdobywały zgodę feudalnych właścicieli na tworzenie samorządów.

Wyraźny przełom w rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego przyniósł XVIII w. Miał wtedy miejsce postęp w naukach medycznych, przede wszystkim w balneologii, która zaczęła być szeroko wykorzystywana w leczeniu przewlekłych chorób. Badania właściwości leczniczych źródeł oraz odkrycia kolejnych złóż wód mineralnych przyczyniły się do rozwoju nowych miejscowości i zakładów świadczących usługi uzdrowiskowe, zwłaszcza na obszarach

górkich i podgórkich (Kowalczyk 2001, Kurek 2007). Szczególne zasługi na tym polu miał Józef Dietl, badający właściwości lecznicze wód w Krynicy-Zdroju. Pierwszą w Polsce publiczną pijalnię wód mineralnych udostępniono z kolei w 1795 r. w Świeradowie-Zdroju. W kolejnych latach zwrócono uwagę na korzystne oddziaływanie klimatu nadmorskiego na zdrowie człowieka, co przyczyniło się do rozwoju uzdrowisk nad Morzem Bałtyckim, w tym Kołobrzegu, Sopotu czy Świnoujścia (Warszyńska, Jackowski 1978).

Większość istniejących dzisiaj w Polsce uzdrowisk ukształtowała się w XIX w., co wynikało z mody na „wyjazdy do wód” i rozwoju transportu kolejowego (Kurek 2007, Małecka, Marcinkowski 2007). Wzrost znaczenia tego środka transportu powodował, że kuracjusze odwiedzali przede wszystkim te uzdrowiska, do których można było bezpośrednio dojechać pociągiem. Zwiększająca się liczba osób przyjeżdżających do uzdrowisk spowodowała konieczność szerszego planowania rozwoju obiektów i urządzeń leczniczych. Działania te podejmowane były bezpośrednio na poziomie lokalnym przez właścicieli zakładów leczniczych w porozumieniu z zarządcami poszczególnych miejscowości. Dużą uwagę zwracano na odpowiednią lokalizację i zagospodarowanie

otoczenia domów zdrojowych, które stanowiły miejsca reprezentacyjne każdego XIX-w. uzdrowiska (Węclawowicz-Bilska 1991). Obiekty te posiadały odpowiednio wyposażone sale zabiegowe, baseny, kluby i restauracje. Równocześnie budowano pierwsze pensjonaty, wille i kwatery prywatne, które udostępniane były osobom przyjeżdżającym nie tylko w celach leczniczych, ale również wypoczynkowych i krajoznawczych.

Rozpatrując model organizacyjny uzdrowisk na początku XX w., należy wskazać działalność podmiotów wdrażających pierwsze na ziemiach polskich rozwiązania w zakresie świadomego i kompleksowego kształtowania usług lecznictwa uzdrowiskowego. Pierwszymi stowarzyszeniami zajmującymi się działalnością naukową i organizacyjną w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego były Wydział Uzdrowisk Warszawskiego Towarzystwa Higienicznego (utworzone w 1898 r. w zaborze rosyjskim) i Polskie Towarzystwo Balneologiczne w Krakowie (powstałe w 1905 r. w zaborze austriackim) (Kowalczyk 2001). Towarzystwa te były organami doradczymi zakładów przyrodolecznicych. Celem statutowym ich działalności było przede wszystkim systematyczne badanie właściwości fizycznych i chemicznych wód mineralnych, obserwacje meteorologiczne i kli-

matyczne w zdrojowiskach oraz analiza ich korzystnego oddziaływania na organizm człowieka i leczenie. Opiniotwórcza rola wymienionych podmiotów miała znaczenie dla podejmowania decyzji w zakresie rozbudowy i modernizacji obiektów lecznictwa uzdrowiskowego, co z kolei przyczyniało się do podejmowania niezbędnych inwestycji w tym zakresie. Istotne znaczenie w rozbudowie zagospodarowania turystycznego miały również Towarzystwo Tatrzańskie (utworzone w 1873 r. w zaborze austriackim, od 1919 r. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie) oraz Polskie Towarzystwo Krajoznawcze (powstałe w 1906 r. w zaborze rosyjskim).

Większość istniejących ówczesnie miejscowości uzdrowiskowych była prywatną własnością arystokracji, którzy w 1910 r. z inicjatywy hrabiego Jana Potockiego (dysponenta Rymanowa-Zdroju) zjednoczyli się w Związku Uzdrowisk Polskich z siedzibą we Lwowie, a następnie w Warszawie (Kowalczyk 2001). Działania związku realizowane były dwukierunkowo. Z jednej strony obejmowały inicjatywy promocyjne, jak wprowadzenie zniżek na przejazdy koleją dla powracających kuracjuszy, zaś z drugiej – przedsięwzięcia infrastrukturalne, m.in. w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej oraz pozyskiwania kredytów

na rozwój społeczno-gospodarczy uzdrowisk.

Funkcjonowanie lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce w latach 1918-1945

Odzyskanie niepodległości przez Polskę w 1918 r. znacząco wpłynęło na dalszy rozwój lecznictwa uzdrowiskowego, do czego przyczyniły się uchwalone przez Sejm ustawy, m.in. o czasie pracy (1919 r.), płatnych urloпах (1922 r.), jak również pierwsza w historii Polski ustawa o uzdrowiskach (1922 r.). W Polsce międzywojennej za uzdrowiska uważano wszystkie zdrojowiska z cieplicami lub zdrojami leczniczymi, stacje klimatyczne i kąpieliska morskie, które posiadały własny status oraz plan zabudowania. W myśl ustawy, nadzór nad funkcjonowaniem uzdrowisk w Polsce pełnił Minister Zdrowia Publicznego poprzez organ doradczy w postaci Państwowej Rady ds. Uzdrowisk. Spośród ok. 50 istniejących wówczas miejscowości kuracyjnych 6 z nich, tj. Busko-Zdrój, Druskienniki (Litwa), Ciechocinek, Krynica-Zdrój, Inowrocław i Szkló (Ukraina), przeszła na rzecz skarbu państwa. Poza nimi na terytorium Polski funkcjonowały 23 uzdrowiska prywatne (należące do osób fizycznych, towarzystw lekarskich lub instytucji ubezpieczeniowych), 6 uzdrowisk komunalnych (posiadających przywilej pobierania

specjalnej taksy uzdrowiskowej) oraz 15 uzdrowisk mających status użyteczności publicznej (np. Zakopane) (Kulczycki 1970, Małecka, Marcinkowski 2007). W przypadku ostatniej grupy, miejscowości te otrzymywały dofinansowywanie na inwestycje infrastrukturalne ze strony władz państwowych. Uznanie miejscowości za uzdrowisko użyteczności publicznej następowało w drodze rozporządzenia Rady Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego, pod warunkiem:

- posiadania źródeł o stwierdzonych własnościach leczniczych lub też wyjątkowych warunkach klimatycznych, względnie kąpielowych;
- zapewnienia dostatecznego dopływu wody leczniczej o stałym naturalnym składzie chemicznym oraz zabezpieczeniu jej od zepsucia i użytkowania za pomocą odpowiednich urządzeń technicznych;
- położenia miejscowości w miejscu, w którym nie ma poważnych przeszkód do zabezpieczenia nieodzownych warunków sanitarnych;
- dysponowania koniecznymi urządzeniami zdrowotnymi i leczniczymi.

W okresie międzywojennym każda miejscowość w Polsce, funkcjonująca jako uzdrowisko, powinna była posiadać niezbędne obiekty

i urzędzenia określone w ustawie. Należały do nich urzędzenia zabezpieczające zaopatrzenie w wodę do picia oraz usuwające wody ściekowe i odpadki, a ponadto pomieszczenia izolacyjne dla osób dotkniętych chorobami zakaźnymi i obsługującej ich służby pielęgniarskiej, a także urzędzenia do odkażania i dom przedpogrzebowy. Niedostosowanie się do przepisów ustawy groziło wywłaszczeniem w drodze rozporządzenia Rady Ministrów na rzecz skarbu państwa, a kierujący ośrodkiem podlegali karze pozbawienia wolności. Z punktu widzenia funkcjonowania miejscowości uzdrowskowych po raz pierwszy pojawił się zapis odnoszący się do zakazu wykonywania prac budowlanych i komunalnych, które mogły wywierać szkodliwy wpływ na lokalne warunki sanitarne. Dotyczyło to wznoszenia nowych budowli, zakładania przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i komunikacyjnych, urządzania kanalizacji, wodociągów i studni oraz dokonywania wyrębów lasów w najbliższej okolicy.

Znaczące zmiany w organizacji lecznictwa uzdrowskowego w Polsce związane były z utworzeniem powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 1934 r. (ZUS). Jego działalność, poprzez zagwarantowanie społeczeństwu bezpłatnych zabiegów

fizykalnych i pomocy lekarskiej w uzdrowskach, znacząco wpłynęła na zwiększenie się liczby kuracjuszy (Kowalczyk 2001). Wyjazdy lecznicze do uzdrowsk dofinansowywane były przez ZUS na podstawie skierowań lekarskich. W tym czasie 75% skierowań lekarskich wydawanych była w okresie letnim trwającym od czerwca do września, w związku z czym pobyty w celach zdrowotnych charakteryzowały się wyraźną sezonowością. Większość miejscowości uzdrowskowych utrzymywała się z tzw. funduszy kuracyjnych, na które składały się opłaty dodatkowe, takie jak: taksy uzdrowskowe, grzywny, zasiłki ze skarbu państwa, opłaty pobierane za używanie urzędzeń uzdrowskowych i uczestnictwo w widowiskach, czy też podatki dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie uzdrowska.

W myśl ustawy uzdrowskowej z 1922 r., szczególna funkcja przypadła stacjonarnym komisjom uzdrowskowym, które powoływano we wszystkich uzdrowskach mających charakter użyteczności publicznej. Do ich kompetencji należały trzy płaszczyzny działań:

- finansowa, w tym zarządzanie funduszem kuracyjnym, zapomogami od rządu i gmin, czuwanie nad całością majątku i za twierdzenie rocznego budżetu dochodów i wydatków komisji,

ustalanie wysokości opłat i taks uzdrowiskowych,

- planistyczna, w tym opracowywanie projektów zabudowy uzdrowisk, zakładanie szpitali i innych zakładów leczniczych, prowadzenie instytucji badawczych na terenie uzdrowisk,
- regulacyjna, w tym wydawanie zarządzeń sanitarnych mających na celu utrzymanie czystości, porządku i zachowania warunków zdrowotnych na odpowiednim poziomie; wydawanie opinii, od których uzależnione było udzielanie zezwoleń na prowadzenie robót budowlanych, otwieranie przedsiębiorstw i innych zakładów, czy regulowanie spraw mieszkaniowych dla osób przybywających na kuracje.

Decyzje o nowych inwestycjach w zakresie zagospodarowania turystycznego w uzdrowiskach i poprawy ich dostępności komunikacyjnej podejmowane były na poziomie centralnym przez rząd. Szybki rozwój ruchu turystycznego w polskich miejscowościach uzdrowiskowych, wymusił tworzenie pod koniec lat 30. pierwszych planów zagospodarowania przestrzennego (Warszyńska, Jankowski 1978). Były to innowacyjne projekty, które zawierały wytyczne dotyczące warunków zabudowy, korzystania z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i drogowej, ochrony krajobrazu oraz lokalizacji urządzeń

parkowych i leczniczych. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił ich realizację. Mimo to pozostały one podstawą teoretyczną i praktyczną dla planów wykonywanych w latach powojennych.

Model lecznictwa uzdrowiskowego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1945-1989)

Po zakończeniu II wojny światowej wraz z przemianami ustrojowymi i gospodarczymi wprowadzono nowy model organizacji lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce. Jego ideą nadrzędną było zarządzanie ruchem kuracyjnym i turystycznym przez władze na poziomie centralnym. Polski rząd po zakończeniu działań wojennych w uchwalonym przez siebie trzyletnim planie odbudowy kraju na lata 1946-1949 podjął decyzję o odbudowie uzdrowisk (Warszyńska, Jankowski 1978). Zgodnie z polityką władz komunistycznych wszystkie uzdrowiska w kraju miały stanowić własność społeczną, co nastąpiło po przejęciu i znacjonalizowaniu wszystkich uzdrowisk prywatnych istniejących przed II wojną światową. W konsekwencji powstało 26 oddziałów Państwowych Przedsiębiorstw Uzdrowiskowych (Pitrus 2007). Ponadto, w 1949 r. powołano do życia Fundusz Wczasów Pracowniczych, co dało początek rozwojowi różnym formom turystyki socjalnej, w ramach której rozwijała

się turystyka uzdrowiskowa – finansowana w znacznej mierze ze środków publicznych.

Turystyka stała się ważną częścią polityki społecznej kreowanej przez władze krajowe. Rozwojem tego sektora usług w PRL zajmował się Wydział Turystyki (1945-1949), a następnie Biuro Turystyki (1949-1952) w ramach Ministerstwa Komunikacji. Nadzór nad lecznictwem uzdrowiskowym i funkcjonowaniem uzdrowisk powierzono z kolei Ministrowi Zdrowia i Opieki Społecznej, natomiast Ministerstwu Pracy, Płac i Spraw Socjalnych podporządkowany został ZUS. W kontekście lecznictwa uzdrowiskowego do najważniejszych kompetencji Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej należało wytyczanie kierunków działalności i profili lecznictwa dla poszczególnych uzdrowisk oraz kontrolowanie poziomu świadczeń udzielanych przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego. Ponadto pełnił on funkcję Przewodniczącego Naczelnej Rady Uzdrowisk i Wczasów Pracowniczych, która działając przy Prezesie Rady Ministrów miała wpływ na tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach uzdrowiskowych. Obowiązki w zakresie rozwoju uzdrowisk przekazano z kolei radom narodowym miejscowości. Ich kompetencje obejmowały m.in. podejmowanie

niezbędnych inwestycji w zakresie zagospodarowania leczniczego i wczasowego, zaspokajania potrzeb pobytowych kuracjuszy, wczasowiczów i turystów oraz zapobiegania degradacji środowiska przyrodniczego.

Przekształceniom systemowych uległy również podmioty funkcjonujące poza strukturami rządowymi, a które zajmowały się szeroko pojętymi kwestiami rozwoju uzdrowisk i turystyki. Połączone zostały dwie organizacje: Polskie Towarzystwo Tatrzańskie i Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, w konsekwencji czego powstało Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK) (1950 r.). Ponadto, w 1946 r. zlikwidowano Związek Uzdrowisk Polskich. Rada Ministrów w jego miejsce powołała nowy organ funkcjonujący pod nazwą Zjednoczenie „Uzdrowiska Polskie” (1967 r.), który działał z ramienia Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej (Ogarek 1973). Była to jednostka sprawująca nadzór nad funkcjonowaniem uzdrowisk, z którą uzgadniano wszelkie zmiany w ogólnym lub szczegółowym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym funkcjonowanie miejscowości uzdrowiskowych w powojennej Polsce była uchwalona w 1966 r. Ustawa o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym.

W dokumencie tym po raz pierwszy wprowadzono definicję lecznictwa uzdrowiskowego, przez które rozumiano zorganizowaną działalność w zakresie jak najszerszego zapobiegania chorobom i ich leczenia przy wykorzystaniu klimatoterapii (właściwości leczniczych klimatu i krajobrazu), balneoterapii (naturalnych zasobów wód, gazów i peloidów leczniczych), talasoterapii (właściwości leczniczych morza) albo innych czynników środowiskowych mających korzystny wpływ na wyniki leczenia. Funkcjonujące w miejscowościach zakłady lecznictwa uzdrowiskowego mogły być prowadzone wyłącznie przez Ministerstwa: Zdrowia i Opieki Społecznej, Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Komunikacji. Kompetencje w tym zakresie posiadały również rady narodowe, organy związków zawodowych lub inne instytucje, które otrzymały zgodę właściwego ministra ds. zdrowia. Jak podaje Wysocka (1981), ustawa określała warunki nadania miejscowości statusu uzdrowiska oraz zasady objęcia przepisami ustawy o uzdrowiskach innych miejscowości, które nie mogły go uzyskać, ale posiadały odpowiednie uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe. Zniesione zostały komisje uzdrowskowe, a ich uprawnienia przekazano Naczelnej Radzie Uzdrowisk i Wczasów Pracowniczych oraz na-

czelnym lekarzom uzdrowisk. Były to osoby powoływane przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej i sprawowały kontrolę nad poziomem świadczeń medycznych. Do zadań naczelnego lekarza uzdrowiska należała także realizacja „*polityki państwa w dziedzinie lecznictwa uzdrowiskowego i rozwoju uzdrowisk zgodnie z potrzebami i możliwościami lokalnymi*” (Ogarek 1973).

Według ustawodawstwa z okresu PRL, każda miejscowość uznana za uzdrowisko powinna posiadać statut, który uchwalany był przez właściwą terytorialnie wojewódzką radę narodową, po zasięgnięciu opinii władz centralnych w Warszawie. Był to dokument regulujący najważniejsze sprawy związane z funkcjonowaniem miejscowości uzdrowiskowej, tj. określenie jej granic terytorialnych, obszarów ochrony uzdrowiskowej, sposobu użytkowania terenu, zasad ochrony środowiska oraz nakazów i zakazów służących zapewnieniu właściwego ładu społeczno-organizacyjnego. Ustawa wprowadziła obowiązek wyznaczania obszarów ochrony uzdrowiskowej oraz właściwego kształtowania warunków środowiskowych na ich terenach. Nowatorskim i do dziś stosowanym rozwiązaniem było wprowadzenie trzech obszarów ochrony uzdrowiskowej, które oznaczono literami: „A” (obszar obejmujący

teren bezpośrednio przyległy do zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego), „B” (obszar najczęściej obejmujący miejscowość w granicach administracyjnych) oraz „C” (tzw. „otulina” obejmująca tereny mające wpływ na warunki naturalne i klimatyczne uzdrowiska) (Mika, Ptaszycka-Jackowska 2007, Solan 2012). Zasięg poszczególnych obszarów określano dla każdego uzdrowiska oddzielnie w zależności od ukształtowania terenu, uwarunkowań meteorologicznych i klimatycznych, sposobu zabudowania miejscowości i okolicy itd. Dzięki temu rozwijane w nich zagospodarowanie podporządkowane zostało potrzebom lecznictwa uzdrowiskowego.

System lecznictwa uzdrowiskowego w okresie PRL obejmował sześć typów zakładów, tj. przychodnie uzdrowiskowe, uzdrowiskowe zakłady przyrodolecznicze, prewentoria uzdrowiskowe, sanatoria uzdrowiskowe, szpitale uzdrowiskowe oraz zorganizowane leczenie ambulatoryjne. Najbardziej powszechną formą lecznictwa uzdrowiskowego były pobyty w sanatoriach. Pobyt w sanatorium, organizowany na dobrowolny wniosek pracownika, trwał 24 dni (w ramach przyznawanego mu urlopu wypoczynkowego, rzadziej skierowania lekarskiego) i obejmował korzystanie z bezpłatnych kuracji i zabiegów fizykalnych

pod stałą opieką lekarską i pielęgniarską. W przypadku niektórych z zakładów, np. prewentoriów uzdrowiskowych, pobyt był częściowo odpłatny.

Echo wyżu demograficznego z lat 50. XX w. oraz związany z tym proces starzenia się społeczeństwa, a także postępująca urbanizacja i industrializacja gospodarki spowodowały wzrost popytu na usługi lecznicze w uzdrowiskach. W celu rozproszenia ruchu kuracyjnego określano od jednego do czterech profili medycznych w każdym uzdrowisku w oparciu o posiadane surowce lecznicze (Ogarek 1973). W latach 80. XX w. na terytorium Polski istniały dwie grupy miejscowości związanych z lecznictwem uzdrowiskowym. Pierwszą grupę stanowiło 36 „uzdrowisk statutowych”, czyli miejscowości działających zgodnie z ustawą o uzdrowiskach, natomiast w drugiej grupie znajdowało się kolejne 25 „potencjalnych uzdrowisk”, czyli miejscowości, które nie posiadały statutu, ale zostały objęte niektórymi przepisami ustawy (Wysocka 1981). Rozmieszczenie „uzdrowisk statutowych” było nierównomierne i nawiązywało do kurortów położonych w Karpatach, Sudetach i na wybrzeżu Morza Bałtyckiego. Z tego powodu opracowano strategię rozwoju kolejnych 84 miejscowości uzdrowiskowych położonych zwłaszcza w centralnej

Polsce. Niestety kryzys gospodarczy, jaki miał miejsce na początku lat 80. XX w. uniemożliwił realizację planów strategicznych budowy nowych i rozbudowy starych miejscowości uzdrowiskowych.

W wyniku reformy podziału administracyjnego Polski przeprowadzonej w 1975 r. wiele z istniejących uzdrowisk zaczęło pełnić funkcje administracyjne, z którymi związany był rozwój przestrzenny i ludnościowy. Procesy te zaburzyły prawidłowy rozwój funkcji leczniczej w tych miejscowościach, przez co usługi uzdrowiskowe stały się tłem dla nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Oprócz tego, wzrost zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego związany z intensywnym rozwojem przemysłu w latach 70. i 80. XX w. wpłynął na znaczące pogorszenie warunków leczniczych i degradację uzdrowisk.

Współczesne kierunki zmian w organizacji systemu lecznictwa uzdrowiskowego Polski

Istotne zmiany w funkcjonowaniu uzdrowisk w Polsce przyniosła transformacja systemowa, jaka miała miejsce od początku lat 90. XX w. Przemiany polityczne i gospodarcze, obejmujące decentralizację władzy, zwiększyły kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie przystosowania miejscowości do pełnienia funkcji

uzdrowiskowych oraz programowania w nich rozwoju turystyki. Zagadnienie rozwoju turystyki na szczeblu samorządu gminnego znalazło odzwierciedlenie w zadaniach własnych stawianych organom gminy na podstawie ustawy o samorządzie gminnym (1990 r.). Wśród nich należy wymienić instrumenty planistyczne, w tym strategię rozwoju społeczno-gospodarczego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Wymienione dokumenty mają znaczenie w realizacji ważnego z punktu widzenia lecznictwa uzdrowiskowego zadania, jakim jest zachowanie ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, infrastruktury turystycznej i leczniczej, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej (Golba 2003; Groch 1997). Kwestie bezpośrednio związane z lecznictwem uzdrowiskowym pozostały jednak domeną organów ustawodawczych i wykonawczych państwa. Organy ustawodawcze zajmują się tworzeniem ram prawnych funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego, natomiast organy wykonawcze – w szczególności Ministerstwo Zdrowia oraz Ministerstwo Sportu i Turystyki – podejmują szeroko pojęte działania o charakterze zarządczym i organizacyjnym.

Aktualnie najważniejszym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie uzdrowisk w Polsce jest Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych. W dokumencie tym za uzdrowisko uznaje się obszar, na którym prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe, czyli zorganizowana działalność mająca na celu udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego. W ustawie zmniejszono liczbę jednostek opieki zdrowotnej spełniających kryteria zakładów lecznictwa uzdrowiskowego. Obecnie są nimi szpitale uzdrowiskowe, sanatoria uzdrowiskowe, prewentoria uzdrowiskowe dla dzieci oraz przychodnie uzdrowiskowe. Usługi lecznicze realizowane są w oparciu o wykorzystanie właściwości miejscowych warunków naturalnych, do których ustawodawca zalicza surowce lecznicze, tj. gazy lecznicze i kopaliny lecznicze, m.in. borowiny, wody lecznicze i wody termalne, właściwości lecznicze klimatu, w tym tallasoterapię i subterraneoterapię oraz właściwości lecznicze mikroklimatu. Przy tym warto dodać, że zapisy odnoszące się do funkcjonowania miejscowości uzdrowiskowych, ich otoczenia oraz świadczonych w nich usług leczniczych znajdują się również w innych

ustawach, m.in. w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym czy w Ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach.

W rozumieniu aktualnej ustawy z 2005 r., gminą uzdrowiskową jest jednostka samorządu terytorialnego, której w całości lub w części nadano status uzdrowiska. Status ten potwierdza obecność na danym obszarze naturalnych źródeł surowców leczniczych i klimatu o własnościach leczniczych, które podlegają ochronie. Wymagane jest również funkcjonowanie zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego oraz infrastruktury technicznej dotyczącej gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej i zbiorowego transportu, jak i spełnienie wymagań w zakresie ochrony środowiska. Obecnie obowiązujące normy, jakie gmina musi spełniać, aby nie stracić statutu uzdrowiska są jedynymi z najbardziej restrykcyjnych w Europie (Golba 2003, Prętki 2012). Wszystkie uzdrowiska są regularnie sprawdzane przez pracowników Ministerstwa Zdrowia. W przypadku stwierdzenia uchybień w zakresie niespełniania przez gminę wymagań zawartych w ustawie, gminy mają pięć lat na usunięcie nieprawidłowości. Miejscowości uzdrowiskowe powinny dysponować urządzeniami de-

dykowanymi kuracjuszom, które umożliwiają wykorzystywanie naturalnych surowców leczniczych i zdrowotnych własności klimatu (Mika, Ptaszycka-Jackowska 2007). Zalicza się do nich przede wszystkim pijalnie, tężnie, parki, ścieżki ruchowe, urządzone odcinki wybrzeża morskiego, lecznicze i rehabilitacyjne baseny uzdrowskie, jak również urządzone podziemne wyrobiska górnicze. Dużo uwagi zwraca się na spełnianie norm dotyczących parametrów środowiska, a zwłaszcza stężenia pyłów, hałasu drogowego, czy prowadzenia prac budowlanych. Przepisy te niejednokrotnie ograniczają rozwój lokalnego biznesu, a także utrudniają podejmowanie inwestycji, które nie są bezpośrednio związane z działalnością uzdrowską.

W rozwoju uzdrowsk coraz częściej partycypują przedstawiciele organizacji pozarządowych. Działalność badawczą i doradczą w zakresie opieki zdrowotnej, kształcenia kadr medycznych i lecznictwa uzdrowskiego prowadzi Polskie Towarzystwo Balneologii i Medycyny Fizykalnej. Podmiotami, które współcześnie działają na rzecz zrównoważonego rozwoju, ochrony zasobów naturalnych i przyrodniczych oraz promocji, krajowej i zagranicznej, uzdrowsk są: Unia Uzdownisk Polskich, Izba Gospodarcza „Uzdrowska Polskie” i Stowarzyszenie Gmin Uzdowni-

skowych RP (SGU RP) (Pitrus 2007). W tym miejscu należy wskazać również procesy klasteringowe, w ramach których poszczególne gminy uzdowniskowe, we współpracy z przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu czy jednostkami naukowymi, tworzą partnerstwa terytorialne na rzecz podnoszenia konkurencyjności produktowej i usługowej uzdownisk (Janiec, Szajna 2010). Przykładami klastrów są Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowska Perły Polski Wschodniej”, Klaster Innowacyjny „Dla zdrowia – Sudety” oraz Klaster „Uzdrowska Świętokrzyskie”.

Akcesja Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. stworzyła nową sytuację prawną, która wymagała przystosowania polskich przepisów do standardów obowiązujących w krajach Wspólnoty. Wprowadzane w ostatnich latach zmiany dotyczą różnych aspektów funkcjonowania uzdownisk i lecznictwa uzdowniskowego. Istotne zmiany przyniosły m.in. rozporządzenia odnoszące się do norm jakości powietrza atmosferycznego czy zasad zaliczania wody jako mineralnej. Od 2010 r. w świetle obowiązujących przepisów wszystkie wody wydobywane spod ziemi, przy zachowaniu naturalnej czystości, mogą otrzymać nazwę *naturalna woda mineralna* pomimo, że do tej pory w Polsce i w innych krajach Europy Środkowej nazwa

ta przysługiwała tylko tym wodom, których zawartość składników mineralnych wynosiła powyżej 1000 mg w 1 kg (zasada przyjęta na Międzynarodowym Kongresie Balneologicznym w Nauheim w 1911 r.). Skutkiem tego na rynku wód mineralnych pojawiają się produkty nie zawierające w swoim składzie odpowiedniej ilości składników mineralnych, które mogłyby mieć znaczenie fizjologiczne powodujące korzystne oddziaływanie na ludzkie zdrowie (Wojtaszek 2011, Salomon, Regulska-Iłlow 2013).

Współcześnie lecznictwo uzdrowiskowe w Polsce łączy w sobie tradycję i nowoczesność. Polska jest jednym z nielicznych krajów w Unii Europejskiej, który refunduje koszty świadczeń z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego. Cechą charakterystyczną tego sektora działalności jest także duża liczba i różnicowanie zakładów specjalizujących się w świadczeniu usług leczniczych i rehabilitacyjnych. Jest ona wynikiem przeprowadzonej od początku XXI w. restrukturyzacji obejmującej prywatyzację uzdrowisk poprzez oddanie ich pod zarząd niezależnym spółkom. Pierwszym prywatyzowanym polskim uzdrowiskiem była Szczawnica, która od 2006 r. funkcjonuje jako spółka akcyjna. Proces ten związany był z wprowadzeniem zasad wolnego rynku usług medycznych, co zapoczątkowało ograniczanie

finansowania lecznictwa uzdrowiskowego z budżetu centralnego. Kierownictwa placówek uzdrowiskowych zmuszone były do przyjęcia orientacji marketingowej i poszukiwania nowych źródeł finansowania we własnym zakresie. W wielu przypadkach dodatkowym źródłem dochodu stała się sprzedaż usług z zakresu lecznictwa komercyjnego, ambulatoryjnego, czy usług hotelowych (Małecka, Marcinkowski 2007). Przekształcenia własnościowe i wprowadzanie komplementarnych usług komercyjnych przyczyniło się do wzrostu liczby osób opłacających swój pobyt z własnych środków finansowych. Z możliwości tej coraz chętniej korzystają również obcokrajowcy. W 2007 r. potencjał sprywatyzowanych przedsiębiorstw szacowano na 27% miejsc noclegowych w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego (Hadzik, Szromek 2012). Jest to zatem duża część rynku uzdrowiskowego, która może mieć groźne konsekwencje dla zdrowia publicznego ze względu na możliwość ograniczonego dostępu społeczeństwa do świadczeń zdrowotnych.

Ważnym kierunkiem rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce są również nowopowstające kompleksy basenów geotermalnych oraz hotele spa zlokalizowane w największych uzdrowiskach o uznanej renomie i dobrej do-

stępności komunikacyjnej. Przyciągają one komercyjną ofertą spa i wellness z szerokim wachlarzem zabiegów terapeutycznych i relaksacyjnych wykorzystujących lokalne surowce lecznicze oraz popularne w ostatnim czasie sztuczne jaskinie solne, muzykoterapię czy tlenoterapię. Ponadto wprowadzane są różne formy działalności pozamedycznej wywodzące się z kultur orientalnych, medycyny alternatywnej oraz paramedycyny (Mika, Ptaszycka-Jackowska 2007). Zabiegi te jednak często nie mają potwierdzonej naukowo skuteczności, a ich świadczenie związane jest z sprowadzaniem różnego rodzaju produktów i surowców leczniczych z zagranicy (Małecka, Marcinkowski 2007). Z drugiej strony nowe formy funkcjonowania uzdrowisk wpłynęły na procesy akredytacji oraz certyfikacji produktów i usług przez nie świadczonych. Dotyczy to w szczególności produkcji i sprzedaży wody mineralnej oraz borowiny. Konkurencyjność polskich produktów turystyki uzdrowiskowej wiąże się również z wykwalifikowaną kadrą medyczną, nowoczesną infrastrukturą uzdrowiskową oraz niższymi cenami, w porównaniu z ofertą uzdrowisk w Europie Zachodniej (Golba 2003).

Podsumowanie

1. Większość funkcjonujących

w Polsce uzdrowisk posiada długą historię związaną z rozwojem balneologii w XVIII w. Współcześnie są to dobrze rozwinięte wielofunkcyjne ośrodki turystyczne dysponujące zagospodarowaniem i zapleczem usługowym dla różnych form turystyki. Ma to duże znaczenie w organizacji czasu wolnego kuracjuszy i turystów.

2. Regulacje prawne w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego przyczyniają się do prawidłowego funkcjonowania uzdrowisk oraz zrównoważonego wykorzystania naturalnych surowców leczniczych. Pierwszym aktem prawnym w tym zakresie była ustawa z 1922 r. Współcześnie obowiązująca ustawa z 2005 r. częściowo korzysta z rozwiązań legislacyjnych wprowadzonych w okresie PRL.
3. Aktualne rozwiązania legislacyjne nie uwzględniają trendów zachodzących w sektorze lecznictwa uzdrowiskowego i powiązanej z nim turystyki uzdrowiskowej. Obecnie posiadają one dwa zasadnicze obszary rozwoju – publiczny (socjalny) i komercyjny. Z tego powodu istotne wydaje się uzyskanie wyższego poziomu synergii poprzez zharmonizowanie ram prawnych, organizacyjnych i instytucjonalnych dla obu segmentów rynku uzdrowiskowego.

4. Prywatyzacja, komercjalizacja i procesy klasteringowe, które dotyczą funkcjonowania współczesnych uzdrowisk spowodowały rozszerzenie zakresu usług, nie zawsze mieszczących się w ramach działalności statutowej. Zabiegi lecznicze i rehabilitacyjne uzupełniane i rozszerzane są o usługi z zakresu spa i wellness, kosmetyologii, medytacji oraz medycyny niekonwencjonalnej.

Bibliografia

Golba J., 2003, *Stan prawny uzdrowisk polskich w porównaniu ze stanem prawnym uzdrowisk w krajach Unii Europejskiej – wyzwania, jakie stoją przed Rządem i środowiskiem uzdrowiskowym*, „Jedziemy do wód...” Biuletyn Informacyjny SGU RP, nr 2-3, s. 13-24.

Groch J., 1997, *Uzdrowiska i lecznictwo uzdrowiskowe w Polsce w okresie transformacji systemu ekonomicznego państwa (na przykładzie uzdrowisk karpackich)* [w:] B. Domański, A. Jackowski (red.), *Geografia, człowiek, gospodarka*, Wydawnictwo Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków, s. 257-264.

Hadzik A., Szromek A., 2012, *Prywatyzacja zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i jej implikacje społeczne*, Organizacja i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, s. 71-83.

Kulczycki Z., 1970, *Zarys historii turystyki w Polsce*, Sport i Turystyka, Warszawa.

Kurek W., 2007, *Historia turystyki w Polsce* [w:] W. Kurek (red.) *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 59-65.

Kowalczyk A., 2001, *Geografia turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Janiec M., Szajna W., 2010, *Klastering w Polsce Wschodniej w kontekście krajowym i europejskim*, [w:] J. Hermaniuk, J. Krupa (red.), *Współczesne trendy funkcjonowania uzdrowisk – klastering*, Rzeszów, s. 57-84.

Mika M., Ptaszycka-Jackowska D., 2007, *Formy turystyki zdrowotnej* [w:] W. Kurek, *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 279-292.

Małecka B., Marcinkowski J.T., 2007, *Rys historyczny rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego*, *Problemy Higieny i Epidemiologii*, nr 88(2), s. 139-142.

Ogarek G., 1973, *Uzdrowiska. Organizacja i formy świadczeń*, Instytut Wydawniczy CRZZ, Warszawa.

Prętki K., 2012, *Podstawy prawne funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego w systemie ochrony zdrowia w Polsce w latach 1918-2005*, [w:] B. Płonka-Syroka, A. Syroka (red.), *Historia polskiej kultury uzdrowiskowej*, Wrocław 2012, s. 173-188.

Salomon A., Regulska-Iłow B.,

2013, *Polskie butelkowane wody mineralne i lecznicze – charakterystyka i zastosowanie*, Bromatologia i Chemia Toksykologiczna, nr XLVI(1), s. 53-65.

Solan M., 2012, *Ramy prawne oraz zakres działalności uzdrowisk w świetle ustawy uzdrowiskowej*, Inżynieria Ekologiczna, nr 30, s. 153-159.

Ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach.

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych.

Warszyńska J., Jackowski A., 1978, *Podstawy geografii turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 159-192.

Węclawowicz-Bilska E., 1991, *Historyczne założenia zdrojowisk w kształtowaniu współczesnych ośrodków balneologicznych w Polsce*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków.

Wojtaszek T., 2011, *Zmiany w przepisach o naturalnych wodach mineralnych, wodach źródłanych i stołowych*, Przemysł Spożywczy, nr 6, s. 22-26.

Wysocka E., 1981, *Kształtowanie przestrzenne zdrojowisk w Polsce*, Arkady, Warszawa.

Selected legal and organizational aspects of spa health care in Poland since the 19th century to the present day

Keywords: spa health care, spas in Poland, legal regulations, spa act, organizational model

Abstract: Poland belongs to the countries with a long history and traditions of spa health care. In the Polish health care system, spas have an important function as the places of treatment and prevention from various diseases. For this reason already in the past they were under special legal protection. The purpose of the article is to present the development of spa health care in Poland in the context of selected legal and organisational aspects. The issue is presented within the undergoing socio-economic changes in this country since the end of the 19th century to the present day. Both basic legal acts and definitions of concepts concerning the activity of spas have been presented and the issue of institutional support of their development has been indicated in the light of the currently occurring processes of privatisation and commercialisation. As the search query of literature and legal acts showed, the management of the development of spas in Poland happens with the use of legislative instruments, both now and in the past. They enable a steady increase

of the quality of treatment services and appropriate management of tourism. The established organisational model of spa health care in Poland includes the necessity of

the protection of nature and natural treatment resources, as well as, of satisfying the needs of present and future generations of patients and tourists.

